

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos postit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 18 fillér.

Nyilttér sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1904.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Péntek, április 22.

Kik okozták a sztrájkot?

Mint ahogyan az ember szívverése valami nagy lelki affektus hatása alatt egy percre megáll, azonképen szűnt meg egyszerre az állam vérkeringése a mozdulatlan dermedt vasuti forgalommal országszerte és a szokatlan társadalmi kórtünet beláthatatlan jelentőségének rémes hatása alatt perctől-perce aggódva várja, óhajtja mindenki a szünetelés végét és az ország rendes életműködésének zavartalan továbbfolyását.

Nincs egy félszázadánál több, hogy a vasuti közlekedés hazánkban számbavehetőleg terjedni kezdett s ma már annyira hatalmába kerítette, annyira elfoglalta a forgalom minden ágazatát, hogy a modern társadalmi és államélet az ő közvetítése nélkül még csak hetekre terjedőleg sem képzelhető. Még csak második napja tart a nagy vasuti sztrájk és máris kétségtelessé vált, hogy a közrend felbomlása és soha helyre nem hozható közgazdasági csapások bekövetkezése nélkül további kétszer huszonnégy óráig el nem viselheti az ország.

Nem is volt még — terjedelme és kihatására nézve — hasonló munkaszünetelés a világon, mint amiképen az is egyedül álló példa, amit a magyar államvasutak szervezete mutat, mely egyedül dominálja egy nagy ország forgalmát oly teljességgel, hogy az oldalt álló magántársulatok forgalmi vonalai teljes elszigeteltségükben abszolúte számba nem jöhetnek és a helyzeten mitsem változtathatnak. 14,000 kilométernyi sinut néptelen elhagyatottsága hirdeti kisérteties csendjével minden szónál hangosabban az életükhöz kötött ezernyi érdek pusztulását és 36,000 ember, hivatása és hivatalánál fogva testben-lélekben ép, hazafiasan érző szinmagyar nép, a forgalom élő munkabíró szervei állanak tétlenül, a harag és elkeseredés által lenyűgözötten a rájuk váró felelősséggel és bizonytalan jövővel szemben és velük aggódik 36,000 magyar család apraja, nagyja, többen mint Árpád honfoglaló nemzete, válságos sorsa felől. Érzik a rájuk háruló felelősség súlyát; tudták mit tettek, tudják mi várhat rájuk és hogy mégis elkövették a mi bekövetkezett; mind a harminchatezeren, együtt és egyszerre... ez a másik, hamarosan föl sem fogható momentuma ezen rendkívüli horderejű eseménynek; egy örök időkre szóló példája az intelligens, a kötelességtudás- és teljesítésben fegyelmezett, erkölcsi alapon álló tömegek pszichológiájának.

Mert ez nem bérmozgalom, nem is egyesek bujtogatásának eredménye, egyszerre kapott lángra, mint a szikrától a felhalmozódott gyuanyag, ellenállhatatlanul és oly hirtelen, hogy a mozgalom megakadályozására vagy csak részleges elszigetelésére is már sem idő, sem alkalom nem volt.

Sajnálkozással látjuk az óriási kárt, mely a mozgalom nyomában jár, és nem tagadhatjuk meg részvétünk és rokonszenvűnként attól az osztálytól, melyre a munkabeszüntetés folytán közvetlen felelősség hárul. Nem internacionális irányzattal, nem kívülről beszámazott nemzetközi proletariattal van dolgunk, hanem saját vérünkkel, a mely érdekei és jogai védelmében jutott a kötelmek összeötközésének lejtőjére; nem egyes csoportokról van szó, hanem egy osztályról, a mely az ő száma, ereje és hazafias érzületénél fogva a fajmagyarság fájának egyik legegészségsőbb hajtását képezi, és ez az a mi az előttünk lefolyó mozgalom megítélésében egészen önálló szempontok elé helyez bennünket.

Meddő törekvés volna a baj okait és a felelősség viselőit akár a sztrájkolóknak a bünténnyel határos lázadása és állítólagos esküszegésben keresni, akár a fizetés szabályozás iránt benyújtott, törvényjavaslat szükkeblü intézkedéseiben: egy tény áll mindannyiunk előtt tisztán és világosan, és ez az, hogy a vasutasok elégtelensége évek óta fokozódott, a sztrájk eszméjének kivételét több hónap óta tervezték, azt nyilvános üléseken tárgyalták, előkészítették.

És mégis illetékes helyen mindannak folyton az ellenkezőjét cselekedték, mint a mi a felizgatott kedélyek lecsillapítására, a mozgalom leszerelésére vezetett volna. Nem látták előre a sztrájkot, de még csak nem is hitték a lehetőséget, pedig a szemük előtt alakult ki és annyira perfektté lett, hogy magától és egyszerre ütött ki annélkül, hogy az időpontot előre megállapították volna. Épen azért lepte meg a kormányt és igazgatóságot teljesen váratlanul, annyira, hogy semmiféle óvintézkedések sem történtek, sem a sztrájk kitérésének megakadályozására, sem a következményeinek enyhítésére. Ez a körülmény súlyos felelősséget hárít az illetőkre.

A forgalomnak meglepetésszerűen történt beszüntetése sokszorosan tetőzi a károkat, melyekkel az ilyesmi általában jár és nehezíti a helyzetet a sztrájkoló sze-

mélyzettel szemben, a mely épen ezért, amint a jelek mutatják, győzelmesen kerül ki a küzdelemből.

A kár mindamelllett meglesz akkor is, ha így történik; meg lesz az elpusztult vagy elmaradt szállítmányokban, a hazai export egyes ágai ellen fenálló külföldi versenyek térfoglalása, vagy győzelmében, egyes forgalmak elterelődésében stb. Ellenben jaj lesz a legyőzötteknek, ha sikerül a kereskedelemügyi kormányt a vasutasok lázadását „a véreben elfojtani”, ahogyan legujabb hireink szerint tervezi; tele lesz az ország munkanélküli proletárokkal, dologhoz szokott becsületes emberekkel lett elkeseredett koldus csavargókkal; szóval ezer meg ezer magyar család existenciája lesz tönkretéve egy olyan nemzet testében, amelynek fiai közt az apagyilkost is kimélni kellene, mivelhogy azzal is vesztené számában.

Bármely oldalról tekintjük is a beállott vasuti sztrájkot, annak eredményében s jövőbeli fejleményeiben is csak sötét képeket látunk. Legyen bár a béke egyik feltétele a legteljesebb amnestia, az időleges és részleges megtorlás különböző módok és formákban bizonyára nem fog elmaradni. De nem maradhat a konzekvenciák levonásának kényszere sem el azok részéről, kikre a gátak bízete volt bízva; mert az áradat, a hullámverés hatalmas elementáris erő, egy 36,000 emberből álló osztály egyidejű, egyöntetű, ellenállhatlan háborulata természeti erőknél öntudat és akaratnélküli megnyilatkozása; annak kell vele számolnia, aki örül áll mellette.

Megvagyunk győződve különben arról, hogy a mi országos vasuti sztrájk eddigéig még nem volt, úgy azután sem lesz többet. Ez a mostani volt ebben a nemben előreláthatólag az első és utolsó. Nem lesz többet, mert nem szabad lennie; nem kerülhet többé az ország jóléte és közbiztonsága ilyen veszedelmes helyzetbe, s mentől odébb, annál kevésbé; mert ha már most is képtelen komplikációkkal jár egy általános vasuti sztrájk, mi lehetne akkor, ha a forgalom intenzitása újabb évtizedek alatt a jelenleginél hasonlíthatatlanul nagyobb volna. Attól kell azonban tartanunk, hogy a vasuti közlekedésnek adandó új szervezet ismét közelebb vezet bennünket egy lépéssel a militarizmushoz. A katonai vezetőség már régen vágyódva tekint a vasutas kezelésére és kormányzására, melyet a keze közé szeretne kaparintani. Ausztriában már generális a vasuti miniszter; itt is beszéltek és beszélnek

róla. Az üzletvezetőségeket amugyis az egyes hadtestparancsnokságok székhelyeire akarják áttenni, hogy mozgósítás esetén a forgalom intézésének élére álljanak. Most már majd a katonai fegyelem behozásául a jelszó, a melytől a vasuti katonai kormányzat végleges behozatala csak egy lépés lesz. Ime, ez a következménye lesz a mostani sztrájknak a legsúlyosabb, mely még a veszendőbe ment milliókat is felülmulja.

A vasutas-sztrájk a Házban.

(A tegnapi viharok folytatása.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, április 21.

A képviselőházban a miniszterek az egész délelőtt folyamán tanácskoztak, úgy hogy az ülést csak fél tizenkettőkor nyitotta meg az elnök. Mára is több napirend előtti felszólaló volt feljegyezve és a tegnapi viharok egész teljességükben megismétlődtek.

A képviselőház mai ülése a tegnapihoz hasonló izgatott hangulatban indult meg. Ülés előtt a folyosón, a miniszteri szobákban tanácskozások folytak be, melyben újból csak a vasutasok dolga felett konferáltak.

Perczel Dezső elnök megnyitotta az ülést és bejelentette, hogy napirend előtt többen kívánnak felszólalni.

Kubik Béla emelkedett először szóírára és bocsánatot kért azért a sértő kifejezésért, melyet tegnap a vita hevében az elnök személyére használt. Kijelentette, hogy azt a közbekiáltást őszintén sajnálja. (Általános helyeslés.)

Következett a vasutasok sztrájkjának folytatásos tárgyalása.

(A miniszterelnök a helyzetről.)

Tisza István gróf miniszterelnök ma is hosszasan beszélt, hogy a kormány nevében nyilatkozatait megtegye. A sztrájkjal szemben a kormánynak kötelessége, hogy a forgalmat mielőbb megkezdesse. Ez meg is történt. *Tegnap este két vonat, ma reggel pedig a harmadik indult utnak Bécs felé, megfelelő katonasággal, a kik állomásról-állomásra előkészítik a forgalmat, rendezik a megnyitott vasuti táviratokat és a kezdet nehézségeit átgyúrták. Kétségtelen, hogy a forgalom lebonyolítása a kezdet nehézségei után sikerülni fog.*

A nagy csavarintás.

Irta: Zöldi Márton.

Az eset főbb vonásaiban hasonlít ahhoz, melyet Jókai A régi jó táblabírákban örökített meg Actus majoris potentiaeről van szó itt is. Arról a súlyos büntetről, hogy valaki egy nemesember házába a tulajdonos beleegyezése ellenére betör és ott hatalmaskodik. Ezt a cselekedetet a régi törvények jószág- és hivatalvesztésen felül súlyos börtönbüntetéssel sújtották.

Az actus majorist Csajkay Pál megyei főmérnök követte el a múlt század negyvenes éveiben. Rendkívüli körülmények között történt. A Fekete Körös végpuztulással fenyegetett öt községet. A főmérnök számítása szerint csak egy mód kínálkozott a menekülésre: ha Héjasfa alatt hirtelen, a kritikus nap éjszakáján nyulgátat emelnek. Ember lett volna elégséges számmal, mert a főmérnök kirendelte mind az öt község munkabíró férfiát. De eljöttek az asszonyok, leányok és gyerekek is. Csak teljesen elvéhédtt aggok és az öbéli gyerekek maradtak otthon.

Hanem az utolsó pillanatban újabb komplikációk merültek fel. A rohanó ár elsodorta a hidat. Felémelte és elvitte, mint valami tolvaj. Csak két oszlopot hagyott emlékeztetőnek...

A főmérnök ijedten, hűledezve nézte az árvíznek ezt a brutális fegyvertényét. Káromkodott, bár nem nagyon tudott hozzá. Hogy szállít ő most már át a tulsó partra a széles, örvényes

Ezrével jelentkeztek emberek a szolgálatra, csak az a baj, hogy a hányat ezek közül felfogadnak, ugyanannyit kell a meglevők közül elbocsátani. Ezért a kormány csak a végszükség esetén akar ezekből alkalmazni, mert a kormány készséggel megragadja az alkalmat a békés kiegyenlítésre. Vörös László vállalkozott az egyengetés munkájára, remélte, hogy munkájának sikere is lesz. Az igazság érzetével nagyon nehezen egyeztethető össze, hogy a bűnösök ne bűnhődjenek, de a kormány számol az emberi érzésekkel és minden korlátozás nélkül az amnesztia álláspontjára helyezkedik.

A kormány azt sem kifogásolja, hogy a vasutasok gyűlést tartsanak. Végül csak arra kéri az ellenzéket, hogy a vasutasok dolgát keserűség nélkül tárgyalja le.

(Polónyi vádja.)

Polónyi Géza szívesen hozzájárul a minisztereknek az egyezkedésre vonatkozó álláspontjához, a mely teljesen fedi pártjának tegnapi határozatát. Az ország színe előtt azonban kénytelen kijelenteni és megvádolni a kormányt, hogy az visszaélt hivatalos hatalmával, amikor tegnap a vasutasokat letartóztatta.

Hogy Vörös László közvetíti a békét, ez annyit jelent, hogy a kormány tehetetlen és így kénytelen a „nyugalmazott pajtás” szolgálatait igénybe venni. (Nagy zaj.) Hosszasan bizonyítja Polónyi, hogy a miniszterelnök tegnap tolvajlásal vádolta a vasuti alkalmazottakat.

Eztán arról akarja felvilágosítani Tiszát, hogy a vasuti alkalmazottak nagyobb részének esze ágában sincs megkezdeni a szolgálatot. 88,000 vasuti alkalmazott közül 87,000 nem akar dolgozni. A hátralevő ezer nagyragu hivatalnok, mérnök és irodában dolgozó tisztviselő. A bajon nem lehet segíteni azzal, ha új embereket fogadnak fel és állítanak munkába. Nem segít az állapoton a vasuti ezred sem, mert 2000 ember nem pótolhat 37,000-et. Különbben sem tudnak a katonai vasutasok magyarul s így még a váltóőrökkel sem bírnak beszélni.

A vasutasok — ugymond Polónyi — eddig valóságos politikai pártiak voltak az országnak, csak arra voltak jók, hogy az üzletvezetőség parancs, szavára leszavazzanak. (Taps a bal oldalról.)

A civilistára szánt két milliót el kellene kérni a királytól a vasutasok számára. Ha csak ugyan oly atyáskodó a kormány, mint aminőnek magát mutatni szereti, elengedi a civilista

emelését, hogy azzal az összeggel is a vasutasok sorsán segítsen. Ha pedig a kormány szuronyokra hivatkozik, gondolja meg, hogy a szuronyok is emberek kezében vannak s a szuronyok is sztrájkolhatnak. Hogy ez bekövetkezik, annak még el fog jönni az ideje, ha azt mi nem is érijük meg, mert mióta a világ fennáll, azóta az inséget soha sem fojtották meg el szuronyval. (Oriási zaj minden oldalról.)

(Tisza válasza.)

Tisza István gróf miniszterelnök rögtön felállott, hogy az elhangzott vádakra reflektáljon. Nem mellőzheti halgatással — ugymond — Polónyi egy nyilatkozatát, a mely vagy nagyon könnyelmű volt, vagy nagyon perfid. Ha öntudatlan, akkor könnyelmű, ha pedig öntudatos, akkor perfid. Ha sikerül ily nyilatkozatokkal felbreszteni azt a hitet, hogy a katonasággal szembe lehet állani, akkor véres összeütközés fogja a népet megtanítani arra, hogy csalódott. (Nagy zaj.)

A kormány — folytatta a miniszterelnök — okvetlenül fenntartja azt a tilalmat, hogy a vasutasok oly országos gyűlést, a melyre tetőzés szerint feljöhetnek, nem tarthassanak. A felettes hatóság tilalma ellenére gyűlést tartani nem szabad, a szolgálat felvételének elhatározása céljából azonban engedélyezi a vasutasoknak a gyűlést. Beleegyezik abba is, hogy nem tárgyalhatja a pénzügyi bizottságban a törvényjavaslatot addig, míg a vasutasok véleményét nem mondanak róla.

(A letartóztatott vasutasok.)

Megemlékezik a letartóztatott tisztviselőkről is. (Nagy zaj.)

Erre a baloldalon oly óriási lármát és zajongást támadt, hogy az elnök kénytelen volt az ülést fél órára felfüggeszteni.

Az ülés újabb megnyitása után a miniszterelnök folytatta beszédét.

Tisza István gróf: A főkapitánynak joga volt az előzetes letartóztatáshoz (Zaj) s e jogát nem lépte át a kereskedelmi miniszter intervenciója folytán. A főkapitány szigorúan ragaszkodott a törvényhez, a paragrafusok intézkedéseinek végrehajtására szorított s nyolc óra alatt az összes letartóztatottakat kihallgatta. (Megújuló zaj.)

A kormány — folytatta aztán a miniszterelnök — belement a békéltetési kísérletbe, nem

vízen öt-hatszáz embert? Mert annyi kell, hogy sikeres legyen a munka. Minden elvesztegetett perc sokszorozza a veszedelmet. De itt hiába a sokszorozás, osztás, kivonás és kiadás, de még a trigonometria is haszontalan, ide nyulgát kell, különben virradóra csak a háztetők látszanak ki a piszkos árból.

Itt tenni kell! De mit? Ezt is megmondta Szücs Imre uram, Héjasfalva községének öreg birája. Odalépett a főmérnök elé s megemelte a kalapját.

— Én tudnék segítséget, tekintetes indzsellér ur, ha nem sérténém meg vele.

— Beszéljen, jó ember, de teketória nélkül — biztatta a főmérnök.

— Hát nyélbe lehetne ütni a dolgot olyaténképp, hogy elmennénk Bazsaly János nemzetes ur tanyájára, nem messze van, ide vereslik a granárium és elkérnénk tőle harminc-negyven fenyőszálat. Ott hever az udvaron évek óta. Egy óra alatt idehordjuk valamennyit, a másik óra alatt, mert hát tetszik sajteni, hogy tutajokat ütünk belőle össze, a tulsó oldalon vagyunk mindenestül.

A főmérnök energikusan, röviden válaszolt: — Menjünk.

Nemzetes Bazsaly János ur nagyon megörülni látszott, mikor a főmérnök beállította hozzá. Majd kibújt a bőréből nagy örömben.

— Mit jót hoztál, édes öcsém? Éppen jókor érkezted halpaprikásra.

— Egy szívességet jöttem kérni.

— Fiam, ha az ingemet kéred, azt is oda-

adom. Csak szólj, blindre edok mindent, mint a ferbiiben, ha jó kártyára megyek.

A főmérnök előadta a kérést. Bazsaly uramnak egyszerre megváltozott az ábrázata. Savanyu lett, mint aki éretlen vadkörtét zabál.

— Jaj, édes fiam — kezdte — kívánd a mennyből jussomat, azonmódon írásban rád cédálom. Kivánd, hogy cigánykereket hányjak, öreg a derekam, de megpróbálom. Akármit kívánj, odaadom. Szívesen adom, jó lélekkel, de a fenyőszálat aranyért sem.

A főmérnök haragosan vágott közbe:

— Eh, ne cigánykodjunk. Kérje az árát, szabja meg maga és fizeti a megye.

— Nem arról van szó. Nem a fenyőket sajnálom én téled. Isten ments! Akkor pogány lennék. Ha akarod máglyát rakok belőlük, meggyujtom és illuminációt rendezek a tiszteletedre. De tutajnak nem adom.

Nem is adta. A főmérnök üres kézzel távozott. Az idő esteledni kezdett. A sok nép ott ácsorgott tehetetlenül a víz szélén. A főmérnök, amint egy csoport mellett elhaladt, a következő párbeszédet hallotta:

— Tudtam, hogy nem kapunk ott fát, a vén zsugori a maga földjét félti.

— Az ám. Tiszta sor.

— Aztán az az indzsellér is inkább az ő pártjára áll.

— Persze, holló nem ássa ki hollónak a szemét.

— Legjobb lenne valamennyit a vízbe hajigálni.

törődve a gunyolódással. Gyávaság lenne a részéről, ha a meghátrálás gunyas emlegetésével belyásoltatná magát. Reményli hogy rátörnek sztrájkolók minél előbb a békés utra. Nem az államvasutak forgalma függ ettől, hanem a szegény, félrevezetett emberek ekzisztenciája. (Nagy zaj.) Minden oly szó, mely innen azt hirdeti, hogy ellenszegülés nélkül nincs forgalom, biztatás a sztrájkra. A magyar állam becsülete kívánja, hogy a törvény uralma mielőbb helyreállítsassák. A ki ennek útjában áll, azt a magyar állam erélyének teljes latbavetésével el fogja söpörni. (Nagy zaj, helyeslés jobbról.)

Végül arra kéri a Házat, hogy higgadtan tanácskozzék. Felzárkózását így fejezi be: Késő bánattal fogják a vasutasok belátni, hogy azok voltak a legnagyobb ellenségei, a kiket legjobb barátainak vélt. (Zajos ellenmondások balról, helyeslés és taps jobbról.)

Polónyi Géza tiltakozik az ellen, hogy őt a miniszterelnök úgy tüntesse föl, mintha az immunitás védelme alatt büns cselekmény elkövetésére buzdítana valakit.

(Hock felzárkózása.)

Hock János volt a következő szónok. Szerinte a kormányzás első kelléke az előrelátás. Itt az a mentés sem áthat meg, hogy a kormány ne tudott volna előre a készülő bajról. Előre készített mozgalom volt ez.

A kereskedelmi miniszter a memorandummal nála kopogtató vasutasokat megijesztette és oly kijelentéseket tett előttük, melyeket később visszavont és az emberekben a megcsalódás érzetét keltette föl. A baj az, hogy nálunk nagyon bőven élnek a szóval, de a szót nem követi a tett, pedig a szavakkal csak a fül lakik jól és nem a száj. A többség csak a mandátumra gondol, de a társadalmi és gazdasági kérdések iránt süket.

O is elment a sztrájkolók közé, hogy lecsillapítsa őket és hozzájárult a békés tárgyalás megkezdéséhez. A pártközi értekezleten a miniszterelnök ezt mondta: „Bűnhődni kell a bűnösöknek. — példát kell a jövőre statuálni. — Hieronymi szolidáris volt Tiszával. Ha Tisza tegnap mondta volna azt, a mit ma mondott, az egész Ház helyeslése közt már meg lenne a béke. A tisztviselőknél végtelenül fájt az, hogy a fővárosba jött társaikat rendőrökkel kísértették végig az utcán s a miniszterelnök itt a Házban is megbélyegezte őket. Tisza túl ment a kellő óvatosság határán s ép oly szenvedélyes volt, mint a kiket ezzel vádolt.

Hock abban a nézetben van, hogy a sztrájk kérdését külön kell választani a fizetésrende-

zés kérdésétől, mert hiszen ez az utóbbi még nincs elintézve. Huszezer munkást nem akarnak véglegesíteni, mert az állam meg akarja takarítani ezek nyugdíját. Hol van itt az emberi méltányosság? A miniszterelnöknek a politikai felelősség elvét kell alkalmaznia magára és társaira. (Tetszés balról.)

(Izgott jelenet.)

Dacára az előhaladott időnek, a miniszterelnök állott fel szólásra. Az ellenzék óriási zenében tört ki. A miniszterelnök megvárta, amíg a kedélyek valamennyire lecsillapodtak, azután kijelentette, hogy eszeágában sincs Hock János beszédjére reflektálni, a mely beszédben Hock tücsköt-bogarat összehordott.

— Rendre! Rendre! — harsogta az ellenzék.

A néppárt tagjai zárt ülést kérést kezdték a teremben körözni. A néppártiak nagy buzgósággal kezdtek aláírásokat gyűjteni, a Kossuth-párt tagjai azonban sorra megtagadták az aláírást.

Tisza István folytatja a beszédét, mire a szélsőbal ünnepélyesen kivonul.

Tisza István gróf: A helyzet alakulása folytán a főbűnösök megbüntetését sem óhajtja, hanem általános bünbocsánatot akar adni azoknak, akik visszatérnek munkájukhoz. Sajnálja, hogy az ellenzék olyan tenorban beszél erről az ügyről, amely a békés kibontakozás elé akadályokat gördít. A felelősség azoké, akiknek részük volt a helyzet ilyen elmérgesítésében.

Erre a beszédre Hock Jánosnak volt reflektálni valója.

Rakovszky István a házszabályokhoz kérészt. Tiltakozik, hogy itt három óra után beszélhesse valaki.

Tisza István gróf rámutat, hogy a megállapított üléselési idő a napirend tárgyalására vonatkozik, ez pedig napirend előtti vita.

Ezzel az ülés véget ért.

Az özvegyek érdekében.

(A Jótékony nőegylet választmányi ülése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 21.

Ma tartotta első választmányi ülését az aradi polgári jótékony nőegylet az új fővédasszony elnöklete mellett. Az ülés lefolyásáról tudósítónk a következőket jelenti:

Az ülést özv. Purgly Lajosné fővédasszony nyitotta meg, bemutatta az új titkárokat: ifj. László Rezsőt és Edvi-Ilés Lászlót, kiknek nevében utóbbi terjesztette elő az ügyeket.

Mindenekelőtt tudomásul vette a választmány, hogy a fővédasszony átvette az egyület vagyonát. Ez a vagyon ma 120.484 koronát tesz ki. A választmány egyhangulag elhatározta, hogy az egyület jövedelmeit a legnagyobb részben jótékonyág gyakorlásában használja és az alaptőkét a bevételeknek csakis abból a részből gyarapítja, amelyet nem vesznek igénybe a szükséges segélyezések.

Mivel az árvaházhoz való viszony megszűnéséből folyólag az egyesület tevékenységi köre megváltozott, a választmány elhatározta, hogy tevékenységének súlyát a szegény özvegyek segélyezésére fekteti és az alapszabályokat megfelelően módosítja. A módosított alapszabályok tárgyalása véget június elején rendkívüli közgyűlést tartanak. A segélyezés június elsejétől fogva akkor rendszeresíti a választmány, hogy azok a szegény özvegy asszonyok, a kiket a megválasztandó kerületi bizottságok a segélyezendőkhöz lajstromába felvesznek, rendszeres havi segélyben fognak részesülni. A megállapított költségvetésben a folyó év hátralévő részén 4200 korona irányoztatott elő, rendszeres havi segélyezésre, azonkívül rendkívüli segélyekre még 800 korona vétetett fel.

A Pálffy-Kishalmy Klementina féle alapítvány kamataiból a folyó évben két olyan egyén fog egyenként 360 korona kiházasítási, illetve — férfinál — üzletberendezési ajándék fejében részesülni, akik Aradon árvaházban neveltek és kifogástalan erkölcsi viseletűek. A segély elnyerése iránti pályázatot annak idején a polgármester, mint az egyület elnöke fogja meghirdetni.

Miután az egyesületben három védasszonyi tisztt üresedett meg, a legközelebbi rendkívüli közgyűlésen e három helyet is betöltik. A választmány e helyekre Abaffy Emilné, Varjassy Árpádné és Kugler Istvánné megválasztását fogja javaslatba hozni.

Az ülés a védasszonyi életével ért véget.

Jelen voltak az ülésen özv. Purgly Lajosné fővédasszony, özv. Hudetz Ferencné helyettes fővédasszony, Abrai Lajosné, Avarffy Sarolta, báró Bánhidly Antalné, Boros Beniné, Fényes Kálmáné, Hal-

— Az ám, hadd lubickoljanak!
— Csak nyuzni tudják a szegénységet, de segíteni nem.

A főmérnököt ez a beszéd nagyon felizgatta. Érezte, hogy cudar igaztalanság történik ezzel a szegény néppel. Egy negyedóraig járt tépelődve a víz mentén. Aztán hirtelen elhatározással odaszállt a néptömeg elé. Így kezdte:

— Emberek, úgy lesz, ahogy lesz, jöjjen vagy ötven ember utánam, s ha másképp nem lehet, erővel hozzuk el a fenyőket.

Nem telt el egy óra s a tutajok már szállították az ásos, kapás embereket. A gát is elkészült, a veszedelem is elmúlt. Aztán két hét múlva Bazsaly János actus majoris potentie címen perbe fogta a főmérnököt. Mindenki sajnálta s mindenki elvesztetnek tartotta a derék embert.

— A herkopáter se segít rajta — mondogatták a vármegyeházán.

Csak egy kis töredéke a honorációságnak, köztük a megyei ügyész, nem adta fel a reményt. Hiszen ha a legkisebb ürügyet találja a törvényszék, muzsikaszóval mentené fel. De hol az ürügy? A törvény világos és kegyetlen, a tényállítás tiszta. A főmérnök egy szóval se tagadja a tettet. Nem is tagadhatja. No most segíts, jurisprudentia!

Mindnyájan önkénytelenül egy emberre gondoltak, Zádor Adolfra, a nagyesszű és nagy tudományú fiskálisra, ki néhány év óta visszavonultan élt a tanyáján. Ez a híres jogtudós ugyanis jó ideig nem nősült meg és aztán elvette a

gazdasszonyát. Ezt nem tudták neki megbocsátani, az ur családok valósággal kerülték, száműzték, mint a ragályos beteget. Egy olyan ember, aki válogathatott volna a legszebb, a legmódosabb ur kisasszonyokban és a cselédjét veszi el, az nem való ur társaságba. Meg is mondták neki áperthe.

Most azonban a derék főmérnök érdekében mégis deputáció ment hozzá. Előadták, hogy mi járatban vannak.

— Adó! ha te nem segítesz, — mondotta a deputáció szónoka — akkor veszve van ez a derék ember. Tudjuk, hogy te is sajnálsz.

Zádor mogorván válaszolt:

— Sajnálja a fene! Minek tesz olyat! A gyerek is tudja, hogy mi az actus majoris. Elvesziti a hivatalát, vagyonát, s ha nagyon jól megy, kap háromszáz forintot.

— Mással nem tudsz biztatni? — kérdezte a főmérnök sógora, egy gazdag földbirtokos.

Zádor nem sietett a válaszzsal. Ott állt egy helyben. A többieket se kínálta meg ülésessel. Csak a pipáját szitta a szokottnál erősebben. Aztán megszólalt:

— A tényállást kellene tüzetesebben összemernem.

— A tényállás tiszta — magyarázta hirtelen a megyei ügyész.

A híres fiskális fitymálva szólotta le:

— Gyöngye jurista vagy öcsém. Jegyezd meg, hogy tiszta tényállítás csak fent az Isten előtt van, itt lent soha. Beszéljete, hogy történt?

Hárman, négyen is mondták egyszerre. Zádor nem konfundálódott. Hagyta őket beszélni. Mikor elégségesnek találta az informálást, megszólalt:

— No hát mehettek isten hírével. A hajsza se görbül meg az indzellérnek. Kirántjuk.

— Igazán? Hogy? Mit tudsz?

Zádor felvonta a vállát, mintha valami nagyon jelentéktelen dologról lenne szó, amire nem érdemes feles szót vesztegetni.

— Hát csavarintunk egyet a Corpus Jurison, annyi az egész. Majd meghalljátok. Elvállalom a védelmet. Csak azt az egyet kötöm ki, hogy ez a félkegyelmű matematikus rám ne cáfoljon a tárgyaláson, akármit mondok.

Soha processzust olyan feszült várakozás nem előzött meg, mint a főmérnök bünpörét. Különösen a beavatottak érdeklődése mutatkozott szertelennek. Mi lesz a nagy csavarintás? A judikaturában nem tudtak rá esetet, hogy akit actus majorisért pörbe fogtak, ép bórral menekedett volna. Hisz az annyit tenne, mint feladni, elárulni a nemesség legszilárdabb várát. Nem is igen bíztak a csavarintásban.

A tárgyalás semmi rendkívülit nem mutatott. A főmérnököt a börtönből hozták elő, két pandur állott mögötte kivont karddal.

Kihallgatták a vádlottat, a tanukat, a panaszt, mindnyájan fenntartották vallomásukat. Aztán felkelt Zádor Adolf s a legnagyobb nyugalommal így kezdte:

mai Andorné, Hegedűs Lászlóné, Herman Gyuláné, Heinrich Sándorné, dr. Issekutz Lászlóné, Kristyóry Jánosné, ifj. Lócs Rezsóné, Reichel Károlyné, Szalay Antalné, Wadowszky Gusztávné védasszonyok, ifj. Lócs Rezső és Edvi Illés László titkárok.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **A jegyzőegylet közgyűlése.** Az aradvármegegyei közsegi- és körjegyzők egylete s nyugdíjintézete Aradon a vármegyeháza kistermében 1904. évi április hó 25. é. n. 11 órakor választmányi s ugyanott d. u. 2 órakor közgyűlést tart a következő tárgysorozattal:

I. egyleti ügyek: 1. Jegyzőkönyv hitelesítők kiküldése. 2. 1903. évi egyleti számadások ellátása. 3. Egyleti alapszabályok módosítása. 4. Esetleges indítványok. II. Nyugdíjintézeti ügyek: 1. Jegyzőkönyv hitelesítők kiküldése. 2. Székely József volt kisjenői jegyző nyugdíjazási kérvénye. 3. Dénes István volt kujedi jegyző nyugdíj iránti kérvénye. 4. Elnök jelentése az aradi polgári takarékpénztár részvénytársaság által, valamint 5. Pankotai népbank által a nyugdíjintézet javára eszközölt adományról. 6. Dingfelder József kérvénye né. Eftimia Jakabné temetési költségeinek fizetése iránt. 7. Esetleges indítványok.

A vasutasok sztrájkja.

Tisztviselők elbocsátás előtt.
Katonaság a vonalokon.
Postajárat kocsikkal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 21.

A mai nap nem hozta meg a békés kiegyezést a harcban álló felek között. A tárgyalások eredményre nem vezettek s bár még folynak az egyezkedési kísérletek a sztrájkolók és a kormány között, mindazonáltal e pillanatban olyanynyira elmérgesedett a helyzet, hogy a legközelebbi egy-két napon a sztrájk megszűnése alig várható.

A kormány holnap erélyes intézkedésekhez nyul. Több utirányba, köztük Szolnok felé is, katonai vonat indul holnap reggel Budapestről, mely vonatok több száz főnyi katonasággal lesznek meg-

tervezve. A vonat minden állomáson megáll, s ha talál ott forgalmi tisztviselőt, úgy a vonatát érkező főtiszt fölesketi. Amennyiben nem talál, vagy az illetők az esküt letenni hajlandók nem lennének, úgy katonaság szállja meg az állomást, a renitens tisztviselők pedig fegyelmi uton elbocsáttatnak.

A sztrájk Aradon.

A helyzet ma sem változott, a sztrájkolók el vannak tökévelve, hogy kitartanak a nehéz, erős harcban: de azért sok érdekes dolog történt ma az aradi vasutasok dolgában. Ezek közül egyik legnevezetesebb részlet az, hogy Sztankovits Miklós államvasuti üzletvezető megjelent a sztrájkotanyán s ott érintkezésbe lépett a vasutasokkal, főleg a mozdonyvezetőkkel.

Az üzletvezetőség tisztikara szintén folytatja a sztrájkot s ma sem állott munkába. Csak az osztályvezetők dolgoznak s a hivatalnokoknak egy igen kis része. A város egész nap vasutasokkal volt tele, a kik fel-le sétáltak, különösen a városháza terén s nyugodt komolysággal beszélgettek a várható fordulatok felől.

Részletes tudósításunk a következő:

Az állomáson.

Odakünn az állomáson minden csendes. A várótermekben egy-két ittrekedt utas busul. Egy ur, aki a tegnapi gyorsvonattal érkezett, tegnap reggel óta ott ül a perrón kijáratánál a jegyszédő székén és vár. Elhatározott szándéka, hogy a folyosón fogja bevárni a sztrájk végét. Csak étközni megy be, meg aludni. Bármelyik angol megirigyelhetné a hidegvérét.

A füstös, feketetetejű pályaudvaron alig jár egy-egy vasutas. A tegnapelőtti pezsgő életből nem maradt semmi. A perrónon öt gulába rakva áll a kirendelt katonák fegyvere, mellettük a cakumpakk. A leégett képű bakagyerek nagyvigan beszélgetnek, mulatgatnak. Egy páran bemennek az üres fülkébe, és urasan elnyújtózza élvezik a sztrájk gyönyöreit. A hadnagyok borzasztóan unatkoznak, hiszen az

Nem tudtak hamarosan tisztába jönni, hogy szofizma ez, rabullisztika, vagy igazság.

A fiskális folytatta:

— Már most lassuk, mit mond a törvény a jogos önvédelemről? Minden törvényünk, jogszabályunk és jogszokásunk megegyezik abban, hogy aki életét szorongatva érzi, meg embert is ölhet, hogy fenyegetett életét megmentse. No már pedig, ha emberéletet szabad kioltani a jogos önvédelem határain belül, akkor nem tilthatja el senkinek, hogy fenyegetéseket ne hordozzon. A fenyegetés nem képvisel magasabb értéket, mint az emberélet.

Ezen a csapáson folytatta és hamarosan be is fejezte. A törvényszék felmentette a főmérnököt. Mindenki gratulált a védőnek, még Bazsaly Jónás uram is.

— Nagy lökő vagy Adolf, én meg még nagyobb ökör. Ha az én fiskálissom lettél volna, őt esztendőtt kapott volna Csajkay Pál uram. Egy nappal se kevesebbet.

A tárgyalás után az alispán megszólította Zádort:

— Igaz a, a feleségem nagyon rám hagyta, hogy itt tartalak vacsorára.

— Köszönöm — mondta a fiskális — a nagy megtiszteltetést. De én a feleségem nélkül sehova se járok.

— Ugy? No majd arról is teszünk.

Harmadnap az alispán feleségestül elment vizitbe a Zádor tanyájára.

egész áldott napon egyebet se tesznek, mint az eget, illetve a kormos tetőzetet bámulják.

Az egyik tehervonat mellett keserves arccal áll egy közhuszár. Az Edward huszárok közül való. Egy lovat hozott Aradra, de a ló be van zárva az egyik teherkocsiba és nem lehet kihozni belőle. A tehervonat ugyanis két más vonat közé van ékelve; kiugratni nem lehet a lovat, mert nincs hely, kivezetni pedig ugyancsak lehetetlen, mert a hidpadlót sem lehet a helyszüke miatt leereszteni. A ló pedig keletlenül érzi magát és nem akar sem enni, sem inni. A huszár kétségbeesve szalad az egyik vasutastól a másikig:

— Az isten áldja meg magukat, hozzák ki valahogy a lovat! Gondolják meg, mit fog szólni a hadnagy ur...

A vasutasok azonban nem segíthetnek. A tehervonat kazánja kihűlt és egy ló miatt nem érdemes befűteni. Anélkül pedig gondolni sem lehet arra, hogy a tehervonatot kimozdítsák a helyéről.

Valamivel dél után mozgólódás keletkezik a kintlevők között. Kijött az állomásra Lehmann Vincs vezérőrnagy, az aradi állomásparancsnok. Mindjárt utána Dálnoki-Nagy Lajos dr. alispán és Schill József megyei főjegyző érkeztek meg. A másodosztályú váróteremben mind a hárman erős vitatkozásba bocsátkoznak Sztankovits üzletvezetővel, aki Paulisra akar menni — vonaton. Lebeszélni igyekeznek, de Sztankovits nem enged. Végre is abbahagyják a kapacitálást.

Lehmann vezérőrnagy kimegy a perrónra és az ott álló katonatiszteket magához intve, beszélgetni kezd velük. Az alispán és a főjegyző eltávoznak, azután megint csendes lesz a pályaudvar. Az ott lószög vasutasok össze-összeverődnek egy-két pillanatra, de azután széteszlanak. A hangulat általában nem olyan vig, mint tegnap. Valami nyomasztó van a levegőben. Pestről nem jó hírek érkeznek; a képviselőházban a miniszterelnök még mindig nagyon keményen beszélt. A budapesti központi bizottság ingadozik, hogy elfogadja-e az éjszakai folyamán tett ajánlatot. A nagy várakozás láza ég a szemekben: Vajon mi történik a délutáni nagygyűlésen a fővárosban?

A korneuburgi vasutasezred mozgósításáról azonban fitymálva beszélnek. Mit ér kilencvenhat mozdonyvezető egy országnak? Mit ér, ha akár ezek is jelentkeznek szolgálatra? Harminchatezer ember, még ha szét is van osztva az ország minden részében, nagy hatalom. Ki viázhat rá, ha valamelyik éjjel egy két sík elűnik a pályáról? Most már ilyen hangok is hallatszanak. Vagy-vagy.

A személypénztárak mellett nagy előcsarnoknak az utcára néző ajtaja el van zárva. A nyitva levő ajtónál rendőr áll, aki csak hivatalos személyeket és vasutast bocsájt be a perrónra, ahol többek között a külső inspekczióra odarendelt ügyeletes rendőrszint unatkozik. Az éjjel a urady Álmos, délelőtt Vidéky Gusztáv, délután pedig Kovács Antal volt kinn a rendőrség részéről.

Egyébként az állomásnak nagyon ámos képe van. Este nem világítják ki, és az aradcsanádi vonatai is főleg azért nem jöhetnek be az állomásra, mert egyrészt az állomásfőnök kijelentette, hogy nem vállalhat felelősséget a pálya tiszta voltáról, másrészt pedig este sötét van a pályaudvaron.

Meghiusult vonatindítás.

A mai napnak legérdekesebb eseménye az üzletvezetőnek egy meghiusított kísérlete, a melylyel a vonal egy részét be akarta utazni.

Sztankovits Miklós üzletvezető az arad-

— Tekintetes törvényszék! Hibás a pörnek a titulusa, nem történt itt egy mákszemnyi actus majoris sem. Nem is történhetett, hiányzik a szubjektív momentum hozzá... Ezekre a szavakra maga az elnöki alispán is megfordította a székét s kagylót formálva tenyeréből, a füléhez illesztette, hogy jobban halljon.

— A vádolt cselekedete — folytatta a fiskális — nem lépte túl a jogos önvédelem határát. Azon belül mozgott és cselekedett. Lehet, hogy kissé gyáván viselkedett, de azt semmiféle irott törvény nem rendeli, hogy civil ember Leonidász legyen. Igen, tekintetes törvényszék, én megvallom, bár restellem, hogy olyan embert védelmezek, aki félti a bőrét, aki irtózik attól, hogy a vízbe fullassza. Már pedig a hit alatt kihallgatott tanúk vallomásából nyilvánvaló lett előttünk, hogy ez a veszedelem nagyon kerülgette. Így alakult a helyzete: vagy elhozza a fenyegetéseket, vagy kiteszi magát annak, hogy a felbőszült s a közeli veszedelem által izgatott néptömeg a vízbe dobja. A vízbe fulló, azt mindenki tudja, nem válogat. A szalmaszába is belekapaszkodik. Hát hogyne kapaszkodna a fenyegetésekbe? Ez történt, semmi egyéb. A félelem az embert sokszor vakmerővé tesz. Ez a magyarázata annak a vakmerőségnek, amelylyel védcem a Bazsaly Jónás nemesi portájára behatolt s ott hatalmaszkodott.

Minden szem csodálkozva függött a keskeny, hajlottvályú fiskálison.

Paulisi vonalat be akarta utazni, s e célból, esetleges rendzavarás megakadályozása végett a hatóságoktól katonaságot kért, s utasította Fényes Kálmán fűtőházi főnököt, hogy egy mozdonyt betűzettel, hogy ő azon, katonai kísérettel Paulisra mehessen. Az üzletvezetőnek az volt a célja, hogy a Paulison tegnap délelőtt ott rekedt vonatot behozza, és hogy meggyőződést szerezzen magának a vonal állapotáról. Ez előkészület volt arra, hogy a mikor a forgalom megindulhat, arra készen álljanak. A vonatot maga Sztankovits üzletvezető akarta vezetni.

Ennek a városban csoportosult vasutasok között is elterjedt a híre, s óriási izgatottságot keltett. Nagy tömegekben tódultak a pályaudvarra. Ilyen kiáltások is hangzottak:

— Nem szabad engedni!

Mikor az üzletvezető a perronra ért, Dálnoki Nagy Lajos dr. alispán és Schill József főjegyző, a kik szintén künn voltak, igyekeztek őt erről lebeszélni. Az üzletvezető azonban megmaradt elhatározása mellett.

E közben megtörténtek az előkészületek a mozdony megindítására. A fűtőházban befűtötték a 160. számú mozdonyt, a mely még tegnap reggel óta, a mikor Budapestről megérkezett, föl volt szerelve. A befűtés után az üzletvezető egy Rónai nevű mozdonyvezetőt utasított, hogy a mozdonyra szálljon. Ez azonban kijelentette, hogy esküjéhez ragaszkodik, s nem teljesítheti a parancsot.

Erre az Acsev. mozdonyvezetőihez fordult az üzletvezető, a kik azonban egyrészt kollegialitásból, másrészt a következményektől való félelem miatt nem akartak vállalkozni. Az arad-csanádi vasutak mozdonyvezetőinek vállalkozása azért is vészes lett volna, mert — s ezt szintén hangsúlyozták — ők nem ismerik a bejárando vonalat, a miből könnyen katasztrófa lehetett volna.

Mialatt ezek történtek, egyre fokozódott az izgalom a pályaudvaron. Azt beszélték, hogy Ujszászon egy katona-vonat áll, s a Paulison rekedt vonatot azért akarják behozni, hogy az előbbivel összeköttetést kapjon. E mellett arról beszéltek, hogy mihelyt a sztrájkolók meglátják a vonat kiindulását, arra irtózatot, véres jelenetek következhetnek. Ez hozzájárult ahhoz, hogy minden módon megakadályozzák a mozdony kiindulását.

Ez meg is történt, még pedig érdekes módon. Egy észrevétlen pillanatban egy Molnár nevű almozdonyvezető az előkészített mozdonyban a tüzet eloltotta, s a vizet kibocsátotta. A mozdony akció-képtelen lett. A kiutazásról szó se lehetett. Az üzletvezető ezzel a kérdéssel fordult az összegyűlt mozdonyvezetőkhez:

— Hát mit akarnak még tulajdonkép?

— Üzletvezető ur, — mondta az egyik — ne kényszerítsenek bennünket arra, hogy csendőrszuronyok elé álljunk. Innét nem megy ki vonat!

A következő pillanatokban az aradi pályaudvaron és a fűtőházban levő összes mozdonyok tartányaiból kibocsátották a vizet. Ezenkívül a szivattyukat is használhatatlannak tették. A pályaudvar összes mozdonyai üzemképtelenné lettek. A történetek után pedig, ha a forgalom újra megindulhat, több órai munkába telik, a míg a szivattyutelep működhetik, a mozdonyok tar-

tányait fölszerelik s azok utra képesek lesznek.

A vasutasok azt mondják, hogy főképp azért tették ezt, mert a vonat megindítása fölborította volna a sztrájkolók között a rendet és a nyugodtságot, a melyet pedig eddig oly szépen megtartottak.

Tárgyalás a mozdonyvezetőkkel.

Délután fél kettőkor Fényes Kálmán fűtőházi főnök táviratot kapott Ludvig elnök-igazgatótól. E távirat tudatta, hogy a brucsi és a marcheggi vonalokon megindult a forgalom. A kormány, mielőtt erősebb eszközökhöz nyulna, utoljára megkísérli a személyzetet békés uton szolgálatra bírni, mert föltételezi, hogy a személyzet egy része békés természetű és hajlandó is. Erre való tekintettel fölhívta a fűtőházi főnököt, hogy a mozdonyvezetőket igyekezze a szolgálatra rávenni és velük tárgyaljon.

Fényes fűtőházi főnök délután összehívta a mozdonyvezetőket; ismertette velük a sürgöny a tartalmát, és határozott választ kért tőlük arra nézve, hogy mily föltételek mellett hajlandók munkába állani.

A mozdonyvezetők egyértelműleg azt felelték, hogy csakis az 1901. évi programmban foglalt összes követelmények teljesítése és a fölfüggesztett hivatalnokok visszahelyezése és mentesítése esetén hajlandók a munkát megkezdeni. A válaszlól a fűtőházi főnök értesítette az elnök-igazgatót.

Hasonló szövegű táviratot kapott Sztankovits Miklós üzletvezető, azzal az utasítással, hogy főként a mozdonyvezetőket igyekszik a munkába állásra bírni. Erre az üzletvezető este kiment a pályaudvarra, hogy újból tárgyaljon a mozdonyvezetőkkel.

Az üzletvezetőségnél.

Ma délelőtt tíz órakor Sztankovits üzletvezető, a mint jeleztük, helyszini vizsgálatot tartott az üzletvezetőség központi hivatalaiban, hogy a tegnap történt események után a jelenlevők a távol maradtak névsorát konstatálja. A vizsgálat eredménye az volt, hogy a személyzetnek mintegy harmad része sztrájkol. A díjnokok és szolgálók közül senkise maradt távol. Mindazonáltal a sztrájkolók közül senkit föl nem függesztettek, se pedig fegyelmi alá nem vontak, csupán egyszerűen a távollétüket jegyzőkönyvbe vették.

A sztrájkolókon kívül, távol van az üzletvezetőségnek több tisztviselője, a kik uton rekedtek.

Igy hiányzik Korbuly József főfelügyelő, aki tegnap reggel a Budapest felé induló vonattal, mint annak vezetője, elutazott. A vonat hir szerint Szajolnál rekedt. A főfelügyelőt távollétében gyász érte: édes anyja, hetvenhét éves uri asszony ma reggel meghalt. Az urnő régebb idő óta betegeskedett, s állítólag annak hírére, hogy a Korbuly József által vezetett vonatra rálöttek, annyira rosszul lett, hogy néhány óra múlva meghalt. Családja nem tudta értesíteni őt a halálesetről, mert amióta elutazott, nem adott hirt a hollétéről. A család kérelmére Németh vasúti főmérnök ma délután tudakozódott az iránt, hogy hol van, de nem tudott eredményt elérni, mert a Máv. vonalait nem lehetett használni. Csupán Békés-Csabára lehetett Orosházán át, az arad-csanádi vasutak vasúti telefonján beszélni, de Békés-Csabáról azt üzenték, hogy ott nincs. Békés-Csabáról még azt is üzenték, hogy egy felügyelő és egy főellenőr Orosházán keresztül Aradra utazott. Ezek valószínűleg

Steingasner Armin felügyelő és Prókay Mihály főellenőrök, akik tegnap az Arad-szolnoki vonalon rekedtek.

Távol van még Valkányi Rezső dr. segédtitkár, az általános osztály vezetője, aki Nagyszebenben rekedt. Helyette Szcerbovsky László segédtitkár vezeti az elnöki osztályt.

Sztankovits a sztrájk-tanyán.

A mozdonyvezetők és a sztrájkoló hivatalnokok nagyrésze estefelé a Millenium vendéglő külön termében gyűlt össze.

Itt a mozdonyvezetők megbízásából Went Manó és Pető Tivadar adták elő a mozdonyvezetők állásfoglalását. Went utalt az üzletvezető fizenetére és kijelentette, hogy a mozdonyvezetők, mint külön testület tárgyalásokba nem bocsátkozhatnak, mert elejétől fogva szolidaritást vállaltak a többi vasutasokkal.

Pető Tivadar hasonlóképpen nyilatkozott. A vasutasok most egy testet, egy lelket képeznek, abból egyes részeket kiszakítani nem lehet. Legcélszerűbbnek tartja, ha az üzletvezető a mozgalmi bizottsággal tárgyal, melyben képviselve van valamennyi szolgálati ág. Itt most nincs különbség vasutas és vasutas között, valamennyinek egyforma a sérelme, egyszerre kell azt meggyógyítani. Kéri, hogy az üzletvezetőnek ez tudtul adassék.

Vajda Lajos szólt még hasonló értelemben. Ugyanazt az álláspontot fejtette ki, a mit a mozdonyvezetők. Az üzletvezető tárgyaljon a mozgalmi bizottsággal és ezen a tárgyaláson legyenek jelen az összes mozdonyvezetők, azok is, akik nem tagjai a bizottságnak.

Ez azután egyhangúlag határozatba is ment és az értekezlet megkérte Fényes Kálmán fűtőházi főnököt, hogy ezt a határozatot az üzletvezetőnek vigye hírül. Ez meg is történt s rövidre ezután megérkezett az üzletvezető válasza, hogy az ajánlatot elfogadja. A bizottság tagjai és a mozdonyvezetők erre bevonultak a külön terembe és vártak az üzletvezetőre. Nemsokára, fél hét óra tájban meg is érkezett Sztankovits Miklós üzletvezető az értekezlet helyére Fényes fűtőházi főnök kíséretében.

Sztankovits üzletvezető, kezében két nyitott távirattal elfoglalta az asztalfőn a helyet és hosszabb beszédet intézett a jelenlevőkhez. Elmondta, hogy táviratot kapott az elnök-igazgatótól, melyben értesíti, hogy arra az esetre, hogy az alkalmazottak ismét megkezdik működésüket, sok figyelemmel lesznek az elkövetett szabálytalanságra és senkinek bántódása nem történik. A sérelmet jóvá fogják tenni. Tudtul adta továbbá, hogy már Budapesten a mozgalmi bizottság vezetője érintkezésbe lépett a kormány képviselőjével. Kérdezi az alkalmazottakat, hogy hajlandók lesznek-e magukat alávetni a budapestiek megállapodásának?

Az üzletvezető kérdéseire Went, Pető mozdonyvezetők és Vajda hivatalnok válaszoltak. Kijelentették, hogy tisztelettel adóznak az üzletvezető személyének, de csak akkor léphetnek újból működésbe, ha követeléseiket megkapják.

Az üzletvezető már-már ki akart menni, mikor elébe állt Went és újból figyelmébe ajánlotta az üzletvezetőnek, hogy csakis abban az esetben lehet szó megegyezésről, ha Bene Gyulát, a fölfüggesztett ellenőrt minden utógondolat nélkül visszahelyezik állásába.

Sztankovits erre kijelentette, hogy Bene Gyulát mint egyik legkedvesebb tisztviselőjét, végtelenül tiszteli és becsüli, de ebben az ügyben nyilatkozatot azért nem tehet, mert az már a felsőbbség kezében van. A megoldás felülről fog jönni.

Pető Tivadar azután a mozdonyvezetői kar nevében az egész kar becsületszavarak lekötése mellett kijelentette, hogy a sztrájkot az esetben is feltétlenül és minden körülmények között megkezdtek volna, ha Bene Gyula azokat, a felfüggesztés okául szolgáló szavakat nem is mondotta volna. Bene Gyula szavai a sztrájkra befolyással egyáltalán nem voltak. Kéri az üzletvezetőt, hogy ezt vegye tudomásul.

Sztankovits köszönettel tudomásul vette a mozdonyvezetők férfias nyilatkozatát.

Különös, nyomott hangulat áradt el a termen, mikor az üzletvezető eltávozott. Mindenki érezte, hogy micsoda szenvedéseken ment keresztül *Sztankovits*, akiről tudják, hogy a vasutasoknak lelkes barátja.

A nyilvános értekezlet.

Az üzletvezető eltávoztával az ajtókat megnyitották a kívül várakozó vasutasoknak, akik rendkívül nagy számban várták az eredmény közlését.

Chirke Vilmos elnök adta elő a történeteket. Elmondta, hogy az üzletvezető az elnöki igazgatótól táviratot kapott, hogy a fűtőházi főnökhöz intézett rendeletének szerezzen érvényt és azt hajtsa végre. Ez a rendelet úgy szól, hogy a mozdonyvezetők tartoznak szolgálatukat újból megkezdeni. A mozdonyvezetők azonban kijelentették, hogy Aradon van egy kerületi bizottság, mely az ügyeket intézi, ők csak úgy hajlandók tárgyalni, ha az üzletvezető a bizottsággal kezdi meg tárgyalásait. Az üzletvezető ezt elfogadta és megjelent a bizottság előtt. A bizottság részéről jelen volt huszonkét tag és az egész mozdonyvezetői kar. Az üzletvezető ur felolvasta a táviratokat és kijelentette, hogy tőlük függ csak, hogy a megszünt forgalom helyreállítsák. A mozdonyvezetők azonban azzal feleltek, hogy csak akkor veszik fel újból a munkát, ha a tisztviselők, altisztek és szolgaszemélyzet kérelmei teljesítenek. Erre az üzletvezető azt mondotta, hogy tudomása szerint Budapesten *Vörös László* tárgyal a bizottsággal, ezek nagy zömét a zágrábi és fiumei vasutasok 700 főből álló küldöttsége képezi. Az üzletvezető erre azt a választ kapta, hogy az esetben, ha az összes kívánságok teljesítenek és erről ők autentikus, megbízható értesülést nyernek, készek még az új folyamán is megkezdeni a munkát.

Az üzletvezető még azt hangsúlyozta, hogy ott, a hol bizottságok szoktak bizottságokkal tárgyalni, paktumok is szoktak létrejönni és paktumos megegyezéseket is szoktak kötni. Lehet, hogy a kérelemnek nem minden egyes pontja lesz teljesítve, de ha a kérelem lényeges részei teljesedésbe mennek, akkor, reméli, megkezdhető lesz az üzem.

Miután az értekezlet ezen kijelentéshez hozzájárult, az üzletvezető kijelentette, hogy ily értelemben fogja jelentését az elnöki igazgatóhoz megtenni. Lehet, hogy még az új folyamán, a lehető legrövidebb idő alatt is fölvehető lesz a forgalom, kérte végül az aradi vasuti alkalmazottakat, akik eddig is a leghiggadtanban viselték magukat az összes üzletvezetőségek között, hogy még a sztrájkban is legyenek higgadtak és fegyelmekkel.

— Uraim — folytatta ezután *Chirke* — erre kértem én önöket mindig, hogy viseljék magunkat nyugodtan.

Vajda Lajos hivatalnok szólt ezután. A mostani értekezlet azt a benyomást kelti, hogy győzelem felé közeledik a vasutasok ügye. Ezt legnagyobb mértékben a mozdonyvezetői karnak köszönhetik a vasutasok. Olyan szolgálatot tettek a mozdonyvezetők a vasutasoknak, hogy ennek a vasutak történetében előkelő helyet kell elfoglalnia. Kijelentette ezután, hogy a leghőbb

óhajuk az, miszerint szeretve tisztelt kartársuk, *Bene Gyula* állásába visszahelyeztessék. Az üzletvezető kijelentette, hogy köllőleg fogja informálni az igazgatót *Bene* ügyéről. Legyünk azonban kitartók. Igaz, hogy ez a mostani lépés nagyon előre vitt bennünket, de ne legyünk önhitték. Ha még ki bírjuk a holnapi napot és ki kell bírunk, akkor mihamar a teljes győzelem lobogóját fogjuk lengetni. Paktumról csakis olyanról lehet szó, mely a mi érdekeinket teljesen felöleli.

Pető Tivadar kijelenti, hogy meglepte, hogy az üzletvezető kizárólag csak a mozdonyvezetőkkel akart tárgyalni. Lehetetlennek tartja, hogy az üzletvezető egy pillanatig is kétkedhetett volna abban, miszerint a mozdonyvezetők megfelelkezzenek a többi vasutasokról. Jól esik látni, hogy nincs a vasutasok között egy se, a ki ezt a mozdonyvezetőkéről feltételezte volna. Ne bizzunk azonban — ugymond tovább — a mig elfogadható értesítést nem kapunk, különösen, ha az általános amnesztiát megkapják és *Bene Gyulát* visszahelyezik állásukba.

Bene Gyula szólalt föl ezután, kijelenti, hogy nem ő róla van most szó. Az a fődolog, hogy valamennyien megkapjuk azt, amit kérünk és vigyázzunk jobban, mint máskor. Óvatosságnak kell lennünk, hogy tényleg garantált dolgokat kapjunk.

Chirke Vilmos elnök ezzel berekeszti az értekezletet és kéri a megjelenteket, hogy kiki menjen nyugodtan haza.

Chirke elnök az ülés végeztével a következő sürgőnyt küldötte szét a helyi bizottságokhoz:

Közzöljük, hogy az aradi mozdonyvezetők kijelentették üzletvezető előtt, hogy kitartásnak végsőig. Remények vannak.

Chirke.

Ideiglenes mozdonyvezetők.

A kereskedelmi miniszter ma délután táviratot intézett Aradra az *Iparfelügyelőséghez*, az *Allamépítészeti hivatalhoz* és a *Fa és fémipariskola* igazgatóságához, melyben felszólítja a nevezett hivatali testületek személyzetét, hogy amennyiben vizsgálott mozdonyvezető van közöttük, úgy ez utóbbiak rögtön *bocsássák magukat az aradi üzletvezetőség rendelkezése alá.*

Az esti órákban a fenti hivatalok tisztviselői közül többen jelentkeztek szolgálat-tételre *Sztankovits* Miklós üzletvezetőnél.

Megemlítjük, hogy az összes *iparfelügyelők*et hivatalból rendelték be szolgálatra, mert ezek nagyrészt kitanult vasutasok és gépészek.

Barabás automobil-utja.

Barabás Béla dr. országgyűlési képviselő ma délelben *Domány József* automobilján Budapestre utazott, hogy jelen legyen a képviselőház pénzügyi bizottságának ülésén, amely a vasutasok fizetésrendezését tárgyalni fogja. Utjában *Nagy Sándor* Máv. ellenőr kísérte.

Barabás ma délelőtt felkereste *Sztankovits* Miklós üzletvezetőt, és engedélyt kért arra, hogy *Nagy Sándor* ellenőr, aki az utat Aradról Budapestig kerékpáron több ízben megtette, őt elkísérhesse. Erre *Sztankovits* igen előzékenyen, e célra *távozási engedélyt* adott *Nagy Sándornak.*

Az elutazás délelben pont tizenkettőkor, a főtérről történt, és nagy publikuma volt. Főképp vasutasok csoportosultak köréje, s bizonyára nem volt egyszerű udvariasság részükről, amikor *Barabás* utjához — sok szerencsét kívántak.

Mikor a *Barabás* automobilja a simándi-uti feljáróhoz érkezett, ott már nagy tömeg vasutas várta. Özv. *Guntscher* Alajosné, a sze-

mélypénztár alkalmazottja hatalmas virágcsokrot kötött erre az alkalomra, hogy átadja *Barabásnak.* Az automobil azonban villámsebességgel hajtott el az éljenző tömeg mellett úgy, hogy nem volt idő a csokor átnyújtására.

Az automobilnak majdnem áldozata lett egy kis vörös kutya, amelyik az automobil alá került. A veszedelmet látva, gyorsan összebuzódott, úgy, hogy a kerék, amely csak pár centiméternyire suant el mellette, semmi kárt nem tett benne. A töf-töf párszor meghengergette a kutyát, azután feldebta a levegőbe. A kutya azonnal talpra állt, és dühösen ugatott a portfelhőbe vesző gépkocsi után. Nagyon mérgesnek látszott.

Ezután a kis incidens után *Guntscherné* az ott álló *Bene Gyula* elé lépett, és rövid beszéd kíséretében, harsány éljenzés közt átadta neki, mint a sztrájkolók egyik vezérének, a csokrot.

Amint értesülünk, *Barabás Béla* ma este *Szolnokra* utazott. Egész utja valóságos diadalut volt. Az egyes állomásokon hatalmas ovációkban részesítették.

Történt egyébként ma egy érdekes automobil-ut Aradról. *Kocz Frigyes* ezredes, a lugosi 8. honvéd gyalogezred parancsnoka, a kinek ma katonai felülvizsgálat céljából Aradon kellett lennie, az utat *Temesvártól Aradig* egy tiszt társaságában automobilon tette meg. Fehér volt a portól az uniformisuk, amikor megérkeztek. Az ezredes, ugyancsak automobilon még ma este visszautazott Lugosra.

Karrioljáratok Aradon.

A budapesti postaigazgatóság úgy intézkedett, hogy a postai küldeményeket, míg a vasutasok sztrájkja tart, kocsikon, felváltott lovakkal fogják helységről-helysére továbbítani.

A posta- és táviratigazgatóság megkezdte a karriol-postajáratok szervezését. Minthogy Budapestről csak a déli vasutal és hajón lehet postai szállítványokat küldeni, hat irányban rendeztek be karriol-postajáratokat.

Igy ma reggel karrioljárat indult a zólyomi, kassai, mármaroszigeti, debreceni, nagyvárad, arad-nagyvárad és szegedi irányba. Ezek csak levé postát szállítanak, hírlapokat csak abban az esetben, ha van hely.

A karriol-járatokat az egyes kisebb pontok felé más karriolok fogják vezetni.

Minden igazgatóság a maga határáig szállítja postáit s így az egész ország be lesz hálózva kocsiposta járatokkal.

Minthogy a forgalom szünetel, az osztrák-magyar bank giro forgalmát távirati uton bonyolítja le.

A pénzküldeményeket a posta egyáltalán távirati uton intézi el, s így a postai forgalomnak ez a fontos ága érintetlen.

Az Acsev. és a sztrájk.

Az *Aradi és Csanádi Egyesült vasutak* igazgatósága tudatja a közönséggel, hogy vonalain a személyforgalom csupán *Szeged és Szeged közt szünetel*, a többi állomás pedig rendesen lebonyolítottatik. Miután pedig a személyvonatokat Arad állomásra nem lehet behozni, azok a csanádi vasut *fűtőházi telepéről* közlekednek, illetve onnan indulnak ki és oda járnak be.

A vasut igazgatósága az állomásoknak ma az alábbi *körözünyet* küldötte meg:

A m. k. r. államvasutaknál beállott általános munkaszünet folytán az áruforgalmat további intézkedésig következőkép beszüntetjük:

Idegen pályákra és a határállomásokra áruk egyáltalán fel nem vehetők, már átvett áruk feladónak rendelkezésére bocsátandók. Helyi forgalomban darab és kocsirakomé-

nyu áruk felvehetőek és továbbíthatók, ugy-szintén szállításra átveendő az aradi *tejküldemények* is melyek Arad fűtőházhoz lesznek elszállítandók, honnan az üres edények is továbbíthatnak, ha azokat a szállító felek oda fogják hozni. Kocsirakományú áruk Arad fűtőházzal való forgalomban, előzetes bejelentés és általunk adandó engedély mellett oly feltétellel vehetők fel szállításra, ha a feladók címzették kötelezik magukat az árukat Arad fűtőháznál, hol árufelvételeire nem vagyunk be rendezve, saját költségükön ki vagy beakadni.

A közönség éről megfelelően értesítendő.

Aradon, 1904. április hó 21-én.

Vásárhelyi s. k.

A sztrájk és a kereskedők kára.

A legjobb fantáziájú ember is nehezen képzelheti el azt a sokirányú nehézségeket és azt a rettentő kárt, amit már eddig is okozott a vasutasok sztrájkja.

Különösen érzékenyen érinti a forgalom szünetelése az aradi *Neuman testvérek*-féle szeszgyárat. Ez az iparvállalat rendes körülmények között harmincezer korona értékű lisztet és más őrleményt, tizenhatezer korona értékű szeszt és négy-ötezer korona értékű élesztőt szokott szállítani naponta. Ennek a napi ötven ezer korona forgalomnak teljesen útját vágta a sztrájk. A Neuman gyárban beszüntették az élesztőgyártást, mert ez az áru nem áll el. A szeszt és lisztet kénytelenek beraktározni, és azt a két waggon élesztőt, ami már kocsikba volt rakva, visszavitték a gyárba.

De súlyos károkat okoz a sztrájk az összes többi gyárvállalatoknak, amelyek ugyancsak nem képesek szállításokat eszközölni. A Széchenyi gőzmalom Aradon ép úgy megszenvedi a vasuti üzem szünetelését, mint ahogy megszenvedti az egész magyar őrlőipar. A vasutasok tulajdonképpen *tudtukon kívül osztrák érdekeket szolgálnak*, mert az osztrák malomipar az elmúlt huszonegy órában kiszámíthatatlan nyereséget rakott zsebre — a magyar konkurrenczia szünetelése folytán.

Súlyosan károsul az aradi szalmaanyag és papirgyár, amely ugyancsak nagymérvű szállításokat szokott eszközölni. A malmok, melyeknek üres zsákjuk fogyott el, kénytelenek az üzemet beszüntetni. A szén hiánya ugyanide vezethet.

De az ipari vállalatokon kívül elképzelhetetlen kára van a kereskedelemnek is. A vétel és eladás csak a legszűkebb keretben mozoghat, mert hisz nincs szállítási eszköz. A határ-időre kötött üzletek a vis major folytán megsemmisülnek. A pénzforgalom, amely idegen városok felé gravitál, szerfölött megdrágult, mert pénzt csak táviratilag lehet küldeni. A kiskereskedők nem pótolhatják esetleg elfogyott készletüket.

Es ez állapot előreláthatólag jóval tovább fog tartani, mint a sztrájk. A teherforgalmat ugyanis a magyar államvasut rendelkezésére álló teherkocsikkal, amelyek nagyrészt most is megrakva állanak az állomáson, nem lehet majd lebonyolítani. Két nap alatt is annyira meggyűlt a szállításra váró áruk tömege, hogy a forgalmat majd csak hetek múlva lehet a teljesen rendes kerekvágásba terelni. A kocsihány pedig nem pótolható, mert sem a waggonkölcsonzó részvenytársaság nem rendelkezik kellő számú üres kocsival, sem az osztrák államvasut nem adhat kölcsön kocsit, mert a fokozott szállítás az ő waggonkészletét is tökéletesen igénybe fogja venni.

Az élő állatok szállítása ugyancsak tökéletesen megakadt. A Neuman testvérek például óriási mennyiségű hizlalt marhát szállítanak a

központok felé; most azonban az ő fogyasztóik is kénytelenek szükségletüket máshonnan beszerezni. Nem is szólva arról, hogy a waggonokba beszorított élő állatok két három nap alatt még akkor is elpusztulnak, ha etetik és itatják őket, csak arra kell gondolnunk, hogy a kereskedelmi és ipari forgalom teljes szünetelése képes két-három nap alatt a legegészségesebb alapokon épült kereskedő, iparos és gazdaosztályt is tönkíteni. Nincs is ebből az ádatlan harcból senkinek haszna, ha csak nem a Dunagőzhajózási társulatnak, amely a sztrájk kiütése óta külön hajójaratokat rendezett be, hogy a töméntelen szállításra váró holmit a Dunán fel és levihesse.

A váltók forgalmának lebonyolítása ugyan-csak óriási nehézségekbe ütközik és nem egy ember lesz, a ki váltóra kölcsönadott pénzét a vasuti sztrájk miatt elveszíti. Ha például valamelyik budapesti cégnek egy Aradra telepített váltó van a birtokában, amelyet kiegyenlítés, illetve a váltóóvás feltétele céljából ma be kell mutatni a forgatónak Aradon, — akkor hacsak az elfogadó nem jó a váltóösszeg erejéig, vagy ha a forgató a maga jószántából nem akar fizetni, — *elvéssz a pénz.* Az óvást ugyanis nem lehet felvenni, óvás nélkül pedig a váltó a forgató ellen nem érvényesíthető. Vis major pedig a váltónál nincs.

A károsultak közül ma négy szegény tót ember járt a városházán. Mindanegy zólyom-megyei, badini földműves, akik Lippán jártak, hogy juhokat vegyenek. Meg is vásároltak kétszáz juhot, kétezeröttszáz forintért és fel is adták őket. A tehervonat azonban Aradon megakadt, és a juhok kedden délután óta nem ettek és nem ittak. A négy jóképű tót atyafi rémülten jött be Aradra, a városházára, a hol Murády Álmos rendőrhadnagyának panaszkodtak el a bajukat. Murády az üzletvezetőhöz, azaz állomásfőnökhöz utasította őket, aki engedélyt is adott, hogy a juhokat kiszállíthassák a kocsikból. A jámbor emberek, akik közül különben egyet *Hudoba* Pálnak, hármát pedig *Hudoba* Jánosnak hívják, úgy számítottak, hogy kihajtják a juhokat a városi legelőre. *Varjassy* Lajos helyettes pogármester, tekintve szorult helyzetüket, meg is engedte ezt nekik, még pedig ingyen. A sok engedély azonban hiátavaló volt: a waggonokat, amelyekben a birkák voltak, nem lehetett ahhoz a hidhoz tolatni, ahol az állatokat le lehet hajtani. A négy szegény Hudobák kénytelenek voltak szénát beadni a juhoknak, hogy el ne vesseznek éhen.

— Aj jaj, — mondogatták, — a pénzünk is elfogyott, a juhok is tönkre mennek, nem fognak tejet adni! Mi lesz velünk, mi lesz velünk!

Es ez csak egy epizód a sok közül. Hiába értesítette az állam az élő állatok tulajdonosait, hogy melyik állomáson van a szállítmány. Tömrdek embernek nem áll módjában, hogy élelmet adasson az állatoknak. Ep azért valószínű, hogy állam nem helyezkedik a sztrájk befejeztével ridegen arra az álláspontra, hogy vis major forogván fenn, a szenvedett károkat nem fizeti meg; az államnak nem lehet célja, hogy tönkre tegyen gyanuttan polgárokat, akiknek tulajdonképp semmi közük ahhoz, hogy mi történt a vasutasok és az állam között.

Epizódok.

A mióta a forspontok ideje lejárt, nem volt olyan élénk kocsiközlekedés Arad és Temesvár között, mint ma. A kinek sürgősen volt ott dolga, — többnyire utazók — kénytelen volt elhez a médhoz fordulni. Egy órakor a Fehér Kereszt előtt egészen a régi divat szerint pakoltak föl egy landauer kocsit, amelynek Temesvárra kellett mennie.

Valami vonzó komikum volt a régi időknek ezen megújulásában, s ez volt az oka, hogy a Temesvárra készülő kocsit bámulására nagy néptömeg csődült a Fehér Kereszt elé. Bizony, utoljára akkor ment kocsit Temesvárra, a mikor néhai Atzél Péter négyes fogaton vitte át Patti Adelinát, hogy a koncertjéről le ne késsen. A statisztika kedvéért fölemlítjük, hogy ma *tizenkét fiakker* ment át Aradról Temesvárra. A viteldij is drágább volt egy kisé, mint a rendes közlekedési eszköznél: egy-egy fiakker tizennégy-tizenöt forintért fizettette meg az utat.

Persze, amint tegnap is, ma is hiába várták a pesti lapokat, azok, akik megszokták, hogy az ebéd után való feketéhez ez is jár. Délelőtt, nem tudni, miy forrásból, az a hír terjedt, hogy a budapesti lapok *közös automobilonkat béreltek*, s azokon szállítatják vidékre a lapokat. Azonban a lapkihordó automobilonkat hiába várták: vagy tán a tőfők is sztrájkoltak?

A zavarokat, a melyeket a sztrájk okozott, elősorolni lehetetlen. A gyárak, nagykereskedések irodáiban nem dolgoztak, nem jött posta, nem lehet elfektetni a rendeléseket. A bankok nem tudták a másutt elhelyezett elfogadványokat, papirokat rendezni. Az aradi honvédegyalozásnál, mely Lugosról, az ezredközponttól kapja a pénzt, nem tudták a legénység zsoldját kifizetni. Külföldi utazók itt rekedtek. Valaki hallotta, amikor egy német vigéc a kávéházban így káromkodott:

— Ein Beyäreuland, dieser Ungarn! Einmal zahlen sie kein Steuer; dann halten auf den Fremden in der Bakonyer Wald, und jetzt kann mann nicht wegfahren. Skandal, dieser Land! . . .

A sztrájk Budapesten.

Az ország fővárosában ma a nap folyamán a helyzet nem hogy javult volna, de egyre súlyosbodott. A sztrájkoló törhetlenül állnak követeléseik mellett, s abból mitsem engednek. Sőt a *forgalmi személyzet sztrájkjához csatlakozott a központi igazgatóság tisztviselőinek egy része is.* A nap eseményeinek érdekes részleteit az alábbi távirati- és telefon-tudósítás mondja el:

A közlekedés megindítása.

Az államvasutak központi igazgatóságánál ma délután nagy tanácskozás folyt le, melyben többek közt részt vettek *Hieronymi* Károly kereskedelemügyi miniszter, *Nyry* Sándor honvédelmi miniszter, *Ludvigh* Gyula, az államvasutak elnök-igazgatója és több fő tisztviselő. Arról folyt a tanácskozás, *miképp lehetne végszükség esetén a forgalmat a katonaság igénybevételeivel megnyitni.* Másrészt szóba kerültek a *biztonsági intézkedések*, a melyekre esetleg szükség lehet.

A hadügyi kormány rendelkezésére bocsájtotta a magyar államvasutnak a 96 mozdonyvezetővel bíró vasuti és táviró ezredet, melynek segítségével ma délelőtt 9 óra 25 perckor a nyugoti pályaudvaron Marcheggen át a Bécsbe menő 16. számú személyvonat *Marx* miniszteri tanácsos vezetésével több utassal elindult. Ugy-szintén elindult a keleti pályaudvarról a Bruckon át közlekedő *gyorsvonat* is Bécsbe.

Holnap Szolnok felé katonavonatot indul. A vonaton el fognak helyezni ötszáz katonát. Minden állomáson megáll a vonat s a hol forgalmi tisztviselőket találunk, azokat felesketik, hogy hiven megmaradnak tisztükben. A hol nem találunk forgalmistát, ott a katonai vonaton menő tiszteket és

katonákat helyezik el s az állomás védelmére őrségeket hagynak hátra.

A vasuti örök jól viselik magukat, azok helyettesítéséről nem kell gondoskodni.

Ugyancsak katonai vonat indul Miskolc és Szabadka felé. A katonai vasuti ezred holnap reggel a déli vasuttal jön Budapestre.

A vasuti távirdek a sztrájk kitörése óta a sztrájkolók kezében voltak s azt a saját céljukra használták föl, magántáviratokat adtak le stb. Ma délután az állomásokon állami távirdekát helyeztek el s az elhelyezést holnap az összes állomásokon folytatják.

A kormány tervei szerint pár nap múlva teljesen rendezve lesz a személyforgalom s akkor megkezdik a teherszállítás lebonyolítását.

Közben folynak a tárgyalások a sztrájkolókkal is. A kormány nem zárkózik el a velük való tanácskozástól, kívánságait illetőleg elmegy a lehető legvégső határig, csak hogy helyreálljon a béke. Am ha ez nem sikerülne, minden kapható új embert kineveznek s azokat, a kik hivatalukat, illetve állásukat el nem foglalják, elbocsátják az államvasut szolgálatából.

A kormány természetesen ezt az intézkedést a legvégső esetre tartja fenn, mert nem szeretné, ha erre kerülné a sor. De erre vonatkozólag már ki van adva a rendelet s a mely pillanatban bebizonyul, hogy a béke lehetetlen, kinevezik a jelentkezőket, akiknek egyrésze vizsgázott vasutas.

A keleti pályaudvarról ma hajnalban már megindult egy katonai vonat. A bosnyák ezred egy zászlóalját vitték Szolnok felé. Minden állomáson elhelyeztek a katonákból tizen-tizenötöt az épületek védelmére.

A helyzet képe.

A P. Lloyd egy munkatársa ma mérvadó helyen tájékoztatta magát a helyzetről s erről a következő képet adja:

A magyar forgalom vezető emberei ma összes igyekezetüket arra fordították, hogy az egész országban megakadt vasuti közlekedést újból felvehessék. E tekintetben azon kísérletek szolgáltak alapul, melyeket a forgalom megindítása tekintetében tegnap a bruck—marcheggi és a bruck—bécsi vonalon tettek.

Konstatálni kell előbb is, hogy a vasuti személyzet legnagyobb része csatlakozott a sztrájkolókhoz s csak igen kis része az alkalmazottaknak folytatja a tevékenységét. Ennek következtében a szolgálatot egyes állomások katonai megszállásával s a kísérleti közlekedést a katonák igénybevételeivel lehetett csak folytatni. Így bírták rendbehozni a budapest—marcheggi vonalat olyképp, hogy a reggel 9 órakor indult személyvonat csekély késéssel céljához ért, a gyorsvonat pedig menetrend szerint megtette útját. Éjjeli vonatot természetesen egyáltalán nem indítottak.

Súlyosabb a helyzet a brucki vonalon. Itt a személyzet teljesen megtagadta a szolgálatot, ezen a vonalrészén tehát kizárólag csak központi tisztviselők és katonák dolgoznak. A katonai vonat ilyen körülmények között csak lassan tehette meg az útját és csak Győrig jutott el, hasonlóképp a ma reggel a nyugati pályaudvarról megindított gyorsvonat sem mehetett túl Győrön. Holnap megy tovább Bruck felé.

Hasonlóképp sikerült egy katonai vonatot Szolnokig vinni s így ezen a vonalrészén holnap már rendszeresen fognak közlekedni a személyvonatok. Ezen első vonattal helyre lesz a közvetlen összeköttetés állítva Araddal és Nagyváraddal is már

a holnapi napon. Holnap hasonlóképp katonai vonat indul Hatvan, Miskolc és Szabadka felé, hogy arra is helyre állítsa a szolgálatot.

A mint ez megtörténik, az igazgatóság intézkedni fog, hogy gyorsított teheráru vonatokat is indítson, főképp a főváros élelmezésére. Első sorban járatni fogják a sajtótarjáni szénvontokat, nehogy a főváros légszuszvillágítása, vízvezeték stb. szénhiány miatt fennakadást szenvedjen. Egy hétre való szén van ugyan még, de a készlet kiegészítéséről sürgősen gondoskodni kell.

Ha a szénvontokat organizálni nem lehetne, úgy a szükségleteket a Máv. raktáraiból fedezik.

A sztrájkolók elértekezlete.

Az az egyezkedési tárgyalás, mely Vörös László nyugalmazott államtitkár, mint a kormány megbízottja és a sztrájkoló vasutasok tizenhárom végrehajtó bizottsága közt még az éjjel megindult, egész ma hajnalig tartott.

Tudvalevő, hogy ezen az értekezleten a kormány öt pontból álló feltételét a végrehajtó bizottság nem fogadta el, noha akadt egy része a sztrájkolóknak, akik e miatt elégtelenednek. A bizottság azonban számolt az értekezlet eredményét a demokrata kör előtt váró többség hangulatával s nem ment bele a békepontozatok elfogadásába.

Hajnali 8 óra elmúlt már, mikor a vezetők egyenkint sorra kijöttek a tanácskozó teremből s megkérdezték a kint álló csoportot, mit csinálnának?

— Tartunk ki tovább követeléseink mellett az 1901-iki memorandum alapján, — ez volt a válasz.

A vezetők maguk kérték a vasutasokat, hogy fogadják el a kormány prozozícióit ebbe azonban a többség nem ment bele.

Erre aztán kijelentették határozatképp a vezetők, hogy ezek után még csak a nagygyűlésen való előterjesztés végett sem fogadják el a kormány feltételeit.

Kiszivárgott hírek szerint a kormány hajlandó anyagiakban is újabb koncessziót tenni, a mennyiben május 1-ére egy millió hatszáz ezer korona újabb pótlékot helyez kiállításba.

A vasutasok törhellenül ragaszkodnak összes követeléseik teljesítéséhez.

Hajnali négy órakor ért véget a hosszúra nyult tanácskozás, melynek végeztével Vörös László azon reményének adott kifejezést, hogy az egyezés a kormány és vasutasok közt sikerülni fog.

Erre nézve a végrehajtó bizottság tagjai semmit sem nyilatkoztak.

A budapesti sztrájkolók ma délelőtt tíz órakor összegyűltek a Csömör-úti sztrájkotányán. A hangulat általában kedvezőtlen volt, mert a sztrájkolók nagyrésze nem akarta a békeajánlatot akceptálni. A függetlenségi képviselők közül többen jelen voltak közöttük és igyekeztek őket rábeszélteni, hogy fogadják el a békét és a délutáni nagygyűlésen vittassák meg panaszukat, a hangulat azonban sokkal izgatottabb volt, sem hogy a sztrájkolókkal valamire menni lehetett volna.

A sztrájkolók a nagygyűlést megelőző előértekezletüket a zuglói sörcsarnokban tartották meg. Részt vettek azon a vidékről, felment vasutasok is, a kik nagyrészt fővárosi kollegák lakásán vannak elszállásolva.

Az előértekezleten körülbelül hatszáz ember vett részt. Zajos és heves, de rövid ideig tartó tanácskozás után egyhangulag kimondották hogy a kormány által felajánlott békét nem fogadják el és törhellenül ragaszkodnak eddigi összes követeléseikhez.

— Nincs szükségünk nagygyűlésre — kiáltották minden oldalról. — Ha a kormány megadja követeléseinket, munkába állunk, ha pedig nem adja meg, minek tartunk nagygyűlést? Nincs annak most semmi értelme . . .

Délután Vörös László és Vássonvi Vilmos orsz. képviselő újból kimentek a sztrájkotányára és ott tárgyalásokba ereszkedtek a végrehajtó bizottsággal. Hogy mit tárgyaltak, abból ott a konferencia színhelyén nem tudódott ki semmi, annyi hallatszott mindössze, hogy a kormány még nagyobb engedményeket szándékozik adni a vasutasoknak, ezt jelentette be a sztrájkotányán Vörös László

A kormány ajánlata.

A budapesti sztrájkoló vasutasok, egyesülve a zágrábi és fiumei vasutasok küldöttségével, Seide Artur elnöklelte alatt ma zajos lefolyású értekezletet tartottak.

Margulit Kálmán olvasta fel a kormány képviselőjének hat pontban összefoglalt ajánlatát.

— Nem fogadjuk el!

— Adjanak meg mindent, amit követelünk! — volt erre a válasz.

Az ajánlat egyik pontja a bocsánatadásról szól.

— Nem kell a bocsánat!

— Az Isten bocsátja meg, nem a kormány, — volt erre is a válasz.

Az első szónok Szemányi Péter Pál zágrábi hivatalnok volt, akinek a beszéde még jobban felűzelte a jelenlevő vasutasokat.

— Kormánynyilatkozatot követelünk — szölt Szemányi, hogy a sztrájk miatt senkit sem ér bankodás, sem kártérítési kötelezettség. Becsületszavunkkal vagyunk lekötve egymás védelmére.

Eleinte alig hallható, de később folyton erősödő moraj hangzott erre.

— Esküszünk, mindnyájan esküszünk — ez a szó vált ki a morajból.

— Követeljük továbbá, — folytatta a szónok — hogy midazokat, akik a kormányt rosszul informálták ügyeinkről és a kik a sztrájk tulajdonképpen okozói, 24 óra alatt eltávolítsanak.

Hosszas éljenzés fogadta ezeket a szavakat.

Követeljük, hogy az 1904. évi január hó 1-én esedékes előléptetések huszonnégy óra alatt lépjenek életbe; követeljük, hogy az 1903. évi január 1-ről esedékes pótlékok huszonnégy óra alatt folyósítsassanak. Követeljük, hogy összes, a memorandumban foglalt követeléseink huszonnégy óra alatt folyósítsassanak.

Riadó éljenzés és taps volt a válasz.

— Kormánykijelentést követelünk huszonnégy óra alatt, a szolgálati pragmatikáról, hogy hozzászólhassunk. Csakis e követelések szolgálhatnak a további tárgyalások alapjául.

— Elfogadjuk! — volt a válasz.

Turchányi Pál figyelmezteti az értekezletet, hogy a nagygyűlés akkor lesz megtartható, ha az értekezlet valamennyi pontjához hozzájárul.

— Nem fogadjuk el! Nem kell! — volt erre a felelet.

Kacsóh Gyula kifejti, hogy ha csendben maradnak, nincs mód, hogy megakadályozzák a sztrájkot. Ne adjanak hitelt a különféle híreszteléseknek. Csak azt higgyék el, amit a bizottság mond.

Margulit Kálmán azután közölte a sztrájkolókkal, hogy a vidéki vasutasok, akik rá vannak utalva, a Bosnyák utcai vendéglőben kapnak naponta egy korona áru edelt. Nemsok ez, de nincs több.

— Elég az is, nem kell több — kiabáltak a vidékiek.

Jelenti továbbá, hogy a fővárosi vasutasok elvállalták a vidékiek elszállásolását.

Végül Seide elnök a következőkben összefoglalja az értekezlet eredményét:

A Vörös László által előterjesztett pontokat a harmadik kivételével tudomásul vesszük. A harmadik pontot, a bünbocsánatot semmi körülmények között el nem fogadjuk. Az ötödik pontra megjegyezzük, hogy Vörös László garanciájával meg nem elégszünk, követelünk a kormánytól írásba foglalt garanciát. A hatodik pontban foglalt kívánságot, hogy azonnal lépünk szolgálatba, nem teljesítjük. Ezzel szemben mi is megállapítottuk kívánságainkat, mint azokat Szemányi tagtárs kifejtette.

Testvérek! Tisztába vagyunk már azzal, hogy a felajánlott békeponatok meg nem felelnek. Itt maradunk, a míg jobb feltételeket nem kapunk. Kötelességünk és ezt ismét fogadjuk, akkor is itt maradni, ha koplalni kell.

— Akár egy héttig, bármennyig — volt a válasz.

Az elnök erre az értekezletet berekesztette.

A nagygyűlés megtartásáról egyelőre nincsen szó.

Ma este Sarlay sztrájkvezető azzal a hírrel jött a sztrájkanyára, hogy a kormány elfogadta a vasutasok összes feltételeit s holnap munkába állnak valamennyien.

A sztrájkolók között óriási lelkesedést keltett a hír, s csakhamar szétvitték a szélrózsa minden irányában.

Azután tudódott ki, hogy ez csak esel volt a sztrájkvezetőség részéről, a mivel szétoszlanni, hazaküldeni igyekeztek az óriási tömegben összeverődött sztrájkolókat.

Este maga a bizottság demontálta a leszerelési híreket.

Az előértekezlet után Vörös László és Vázsonyi Vilmos megjelentek a sztrájkanyán, ahol az állandó permanenciában levő tizenhárom bizottsággal Vörös László külön szobába vonult tanácskozni. Ott megismertették vele az értekezlet határozatát. Ez a határozat nagyon lehangolta a kormány megbízottját. A bizottság azonban keményen kötötte magát a gyűlés egyhangú határozatához, mire Vörös László így szólt:

— Ha ez tovább is így tart, ilyen körülmények között én semmiféle garanciát nem vállalhatok.

Ezzel az alkudozások véget értek. Vörös László rögtön kihajtatott a miniszterelnökhöz és hosszasan tanácskozott vele. Ezután ismét kihajtatott a sztrájkanyára, és újból megkezdte az alkudozásokat.

Lapunk zártakor jelentik, hogy a kormány nem hajlandó teljesíteni a sztrájkolók tulzott követelését s így a további egyezkedési kísérletek aligha meg nem hiúsulnak.

A sztrájkanyán éjjelkor készültek el azzal az *elaborátummal*, melyet a bizottság holnap délelőtt terjeszt Vörös László, mint a kormány képviselője elé.

A vasutasokat mozgósítják.

Szenzációs esemény folyt le ma Budán a miniszterelnöki palotában. Miniszteri tanácskozás folyt le, melyen részt vettek Tisza István gróf, Hieronymi Károly és Nyiri Sándor. A tanácskozás eredményét gondosan őrizik, tudósítónknak mindamellett sikerült arról a következőket megtudni:

Nyiri Sándor honvédelmi miniszter ma este Bécsbe utazott, azzal a megbizással, hogy nyerve ki O Felségétől a vasuti és táviró ezredek mozgósítását. Ha a király a minisztertanács kérelmét teljesíti, akkor az ezredek, melyeknek legénysége pedig főleg vasutasokból áll, huszonnégy óra alatt behívják tényleges katonai szolgálatra.

Itt említjük meg, hogy a kíségetésül kért táviró ezredek legénysége holnap reggel 8 órakor érkezik Budapestre. Kétszáz vizsgázott mozdonyvezető van közöttük.

Sztrájkoló tisztviselők.

Az államvasutak központi igazgatóságánál ma több tisztviselő csatlakozott a sztrájkolókhöz. Ezt a következő tudósítás mondja el:

A vasutagazgatóság B. III. (pénzügyi bevételi ellenőrség) osztályát, a hol igen sok, külső szolgálatra már alkalmatlan tisztviselő dolgozik, felszólította az igazgatóság, hogy teljesítse a forgalmi szolgálatot s ezzel tegye lehetővé a forgalom megindítását. Ezek a tisztviselők a mai nap folyamán küldöttéig felmentek az igazgatósági palotába s ott a rendelet visszavonását kérték azzal az indokolással, hogy már kijöttek a külső szolgálati gyakorlatból s nem is merik a felelősséget elvállalni. De szerintük veszélyes is volna a sztrájkolókkal szembeszállani. Mivel kérelmüket az igazgatóság nem teljesítette, ezek a tisztviselők kimondták a sztrájkot.

A sztrájkoló tisztviselők csapatostól jöttek be a balparti üzletvezetőséghez és felszólították az ott dolgozó hivatalnokokat, hogy hagyják abba a munkát. A legtöbben itt is csatlakoztak a sztrájkolókhöz.

Hasonló eset történt az építészeti főosztályban.

A sztrájkoló tisztviselők aztán az igazgatósági palota elé vonultak, s ott az utca népe közt tüntető sétát rendeztek. Zajos jelenetektől tartottak és rendőri segínyt kértek, de a tüntetés rövidesen elmúlt anélkül, hogy valami rendezavarás történt volna. A tisztviselők közül sokan kimentek a sztrájkanyára.

Az államvasutak ipari munkásai, kiknek száma mintegy 40,000-re tehető, eddig távol tartották magukat a mozgalomtól s a sztrájkban nem vettek részt. A körülöttük lefolyó események azonban oly helyzetbe sodorták őket, hogy nem lehetetlen, miszerint ezek is belekeverednek a mozgalomokba.

Sztrájk a vidéken.

Nagyszőlősről táviratozzák: Mintegy háromszáz ember indult vasuton a szatmári vásárra, de a sztrájk miatt a vonat Királyháza előtt megállt. A vásárosok ott rekedtek s a legnagyobb kétségbeeséssel szidják a vasutasokat. A szerencsétlen emberek alig tudnak elegendő élelmiszert kapni, az éjjeleket a vasuti kocsikban töltik.

Nyitráról táviratozzák: Szomorfa és Komjáth között ismeretlen tettesek az összes táviródrótokat elvágták. A táviródrótokat megszerzte csendőri őrszolgálatok őrzik.

Békés-Csabáról jelentik, hogy Apponyi Albert gróf ma négyes fogaton Budapestre utazott.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Pétek: Takarodó, dráma. (Páratlan bérlet.)
Szombat: Cigánybáró, operetta. A szanatórium javára. (Páros bérlet.)
Vasárnap: Délután: A vándorlegény, operetta.
Este: Kis szökevény, operetta. (Páratlan bérlet.)

* Hegyessy Mari vendégjátéka. Említettük, hogy Hegyessy Mari asszony két napi vendégszereplésre legközelebb Aradra jön s ez alkalommal egy újdonságban lép fel. Ez az újdonság Wilde Oszkárnak, a genialis angol írónak „Lady Windermere legyezője” című darabja, mely a télen óriási sikert aratott a fővárosban. A premier most vasárnap, 23 án lesz, s ez előadást hétfőn megismétlik.

* A szanatórium-estély és a bérlők. Zilahy Gyula igazgató a szombati előadást és művészi hangversenyt hirdető színlapon a következő kérelemmel fordul a bérlőközönségéhez: A t. páros bérlők kéretnek, (a mennyiben a szanatórium estély nem tartható meg bérletszűletben) hogy az 50 százalék többletet, mely a helyi árk főlemelésének a következménye s a mely teljes egészében a szanatórium alap — a színházi pénztárnál lefizetni sziveskedjenek.

* A királyné apródja. A szombati szanatórium estélynek egyik legfőbb érdekessége egy premiér lesz. Ez alkalommal kerül ugyanis színre először aradi színpadon Makai Emilnek és Heltai Jenőnek egy bájos vígjátéka. A királyné apródja című verses vígjáték, mely üde eszelekményével, élénk színeivel és hangulatával egyike a legköltségesebb daraboknak. A főszereplők Aranyossy Janka, Follinuszné, B. Pákey Margit, Békés és Győre.

Ujabb kőműves-sztrájk Aradon.

(A két éves egyetemény lejárata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 21.

A vasutasok sztrájkjával egyidőben a munkások bérmozgalmairól is egyre komolyabb híreket veszünk. A bádógos munkások szombatra adtak terminust a munkaadóknak, s a sztrájk valószínűleg kitör. Erősen szervezkednek az asztalosok és a szabók is a bérmozgalomra.

Ezen kívül a nyáron, az építő-szezon derekán minden valószínűleg szerint ki fog történi Aradon a kőművesek sztrájkja. Már a sztrájkba állás napja is meg van állapítva. 1904. július 13-ika. Ekkor jár le ugyanis az az egyezés, a melyet a két év előtt való aradi kőműves-sztrájk alkalmából az iparhatóság előtt a munkaadókkal kötöttek. Ennél a sztrájknál, a mint ismeretes, a munkaadók a kőműves-munkások követeléseinek legnagyobb részét teljesítették, s az egyezménybe a következő pontokat foglalták:

Tíz órai munkaidő.

Az akkord-munka eltörlése.

Két évi szolgálaton alul a munkások órabére 24 fillér; az idősebbek órabére 32 fillér.

A díszítők órabére 40 fillér.

Vidéki munkásoknál huszszázalékos bér-emelés.

A munkások azt mondják, hogy a munkaadók nem tartották be ezeket a feltételeket, ezért megvárják az egyezményben kikötött két évi időleteltét, ezután a feltételek szigorú betartását, és megfelelő biztosítékokat kérnek, s ha azokat nem kapják meg, sztrájkba állanak.

A kőműves-sztrájkban, ha csakugyan kitör, bajosan lesznek olyan nagy hullámai, mint tavaly: az Andrassy-téren és a Szabadság-téren folyó két nagyobb építkezésen és a zsidóiskola építésén kívül ez időszert alig van Aradon nagyobb építkezés.

TANÜGY.

(—) Az aradi új felsőbb leányiskola. Még múlt év szeptemberében tartott közgyűlésén elhatározta Arad városa, hogy a mostani siketnéma-iskola épületét átengedi az új felsőbb leányiskola céljára. Ma érkezett le a városhoz a belügyminiszternek e tárgyban hozott rendelete, amely a fenti határozatot azzal a poétikus megokolással semmisíti meg, hogy „miután az a természetes megoldás rendjével ellenkezik, s miután azt a kultuszminiszter is ellenzi, tehát

a határozatot nem hagyták jóvá. De ha a város hajlandó azon vegyes bizottság költségelt viselni, amely megállapította, hogy az épület inkább megfelel a felsőbb leányiskola, mint a siketnémaiskola céljainak, akkor kedvező válasz esetén a határozat érvényben marad, de csak úgy, ha a város egy másik siketnéma iskolát épít. A belügyminiszter ezen rendelete különbben már idejét multá, hiszen a város februári közgyűlésén elhatározta, hogy a felsőbb leányiskolának a siketnéma iskola mellé új épületet emel.

Nyári menetrend.

(Az arad-csanádi vasutakon.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, április 21.

Az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága ma bocsátotta ki nyári menetrendjét, a mely folyó évi május hó 1-én lép életbe. E szerint a vonatok a következőképp fognak közlekedni:

Az arad-szegedi vonalon: Aradról a személyvonatok indulnak reggel 4:50 és d. u. 4:06 kor, Szegedre érkeznek d. e. 9:35 és este 6:30 kor; vegyesvonat Aradról indul reggel 7:10 kor, Szegedre érkeznek d. e. 11:36 kor. Visszafelé a személyvonatok Szegedről indulnak reggel 4:11 és este 8:29 kor. Aradra érkeznek d. e. 8:56 és este 10:53 kor; a vegyesvonat Szegedről indul d. u. 2:20 kor, Aradra érkeznek este 6:59 kor. A *motorocsik* Aradról indulnak d. e. 8:14 és d. u. 12:30 kor, Battonyára érkeznek d. e. 9:32 és d. u. 1:44 kor. visszafelé Battonyáról indulnak d. e. 9:55 és d. u. 2:25 kor, Aradra érkeznek d. e. 11:09 kor és d. u. 3:40 kor; Aradról Mezőhegyesre indul d. u. 5:32 kor, megérkezik este 7:30 kor, visszafelé indul reggel 8:50 kor, Aradra érkeznek 5:48 kor.

Az arad-brádi vonalon: a személyvonatok Aradról indulnak reggel 6:25 és d. u. 4:25 kor, az első Brádra érkeznek d. u. 12:04 kor, a második Gurahoncra (tovább nem közlekedik) este 8:18 kor. A vegyesvonat Aradról indul d. u. 12:27 kor, Brádra érkeznek este 6:58 kor. Tehervonat személyszállítással Gurahoncról indul d. u. 2:54 kor, Brádra érkeznek este 6:09 kor. Visszafelé a személyvonatok indulnak: Gurahoncról reggel 4:12 kor és Brádról d. u. 1:05 kor, Aradra érkeznek d. e. 8:03 kor és este 6:49 kor. A vegyesvonat Brádról indul reggel 4:17 kor, Aradra érkeznek d. e. 11 kor; személyszállító tehervonat Brádról indul reggel 6 kor, Gurahoncra érkeznek d. e. 8:57 kor. A *motorocsik* Arad és Borosjenő közt Aradról indulnak d. e. 8:28 kor, d. u. 2:10 kor, Borosjenőbe érkeznek d. e. 10:46 kor és d. u. 4:59 kor; visszafelé Borosjenőből indulnak d. e. 11:36 kor és este 6:45 kor, Aradra érkeznek d. u. 1:58 kor és este 9:14 kor.

A borossebes-menyházai vonalon: *Motorocsik* indulnak Borossebesből reggel 4:55, d. e. 9:35, d. u. 4 órakor, Menyháza fürdőbe érkeznek reggel 6:06, d. e. 10:46, d. u. 5:11 kor. Visszafelé Menyházáról indulnak reggel 6:15, d. u. 2:25 és este 6:18 kor, Borossebesre érkeznek reggel 7:19, d. u. 3:30 és este 7:25 kor.

Borosjenő és Csermés közt a vegyes vonatok indulnak d. e. 8:41 és este 6:50 kor, érkeznek d. e. 9:20 és este 7:30 kor; visszafelé indulnak reggel 5 és d. u. 3:40 kor, érkeznek reggel 5:35 és d. u. 4:20 kor.

A mezőhegyes-kétegyházi vonalon: a vegyes vonatok Mezőhegyesről indulnak d. e. 9:03 és este 7:35 kor, érkeznek d. e. 10:56 és este 9:34 kor; visszafelé Kétegyházáról indulnak reggel 5:18 és d. u. 2:57 kor, Mezőhegyesre érkeznek d. e. 8:48 és d. u. 5:25 kor.

Az arad-ujszentanna-kétegyházi vonalon: A *motorocsik* Aradról indulnak d. e. 6:10 és d. u. 12:01 kor, Kétegyházára érkeznek d. e. 8:56 és d. u. 2:47 kor; visszafelé Kétegyházáról indulnak d. e. 9:15 és d. u. 3:10 kor, Aradra érkeznek déli 12 és d. u. 6:08 kor. A *vegyesvonat* Uj-szentannáról indul este 6:10 kor, Kétegyházára érkeznek este 8:28 kor; visszafelé Kétegyházáról indul reggel 5:18 kor, Uj-szentannára érkeznek reggel 7:05 kor.

Kovácsháza-Békéscsaba-körraktár közt a *motorocsik* indulnak Kovácsnázáról d. e. 9:44, d. u. 4:49 és reggel (csak szerdán és szombaton) 4 órakor, Csabára érkeznek d. e. 12:18, es-

te 7:19 és reggel (szerdán és szombaton) 6:50 kor. Visszafelé Csabáról indulnak reggel 5, d. u. 1:47 és d. e. (szerdán és szombaton) 11:20 kor. Kovácsházára érkeznek reggel 7:25, d. u. 4:20 és d. e. (szerdán és szombaton) 2:41 kor.

Vasut helyett — kerékpár.

(Hírszolgálat a vidéken.)

Arad, április 21.

A vasuti sztrájk következtében, mint megírtuk, az *Aradi Közlöny*t a munkaszünetelés ideje alatt kerékpáros lapkihordók útján kézbesítjük vidéki előfizetőinknek.

Ma reggel öt órakor három utirányban szálltak acélkerekekre a gyorsmozgású lapkihordók. Egy része *Soborsin*, másrésze *Temesvár*, a harmadik pedig *Békés-Csaba* végállomásig helyezte el minden utba eső községben az „Aradi Közlöny” mai számát.

A hirre szomjas vidéki közönség valószínűleg ostrom alá vette azokat a boldog halandókat, akik egy-egy lappeldány birtokában voltak. Nincs az a harctépett lobogó, mely szétdultabb állapotba jutott volna viharos csaták után, mint amennyire rongyokra olvasták a hírszolgálatról elzárt községekben a frissen érkezett aradi újságlapot.

Mária-Radnáról jelenti tudósítónk telefonon, hogy az „Aradi Közlöny” bicikli-postáját, ugyszólván megrohanta a kíváncsi közönség, s mivel csak a rendes előfizetőknél ment lap, a nem előfizetők forintokat kínáltak egy-egy lappeldányért, anélkül azonban, hogy a kerékpáros kihordó eleget tehetett volna kívánságuknak.

Holnap reggel újra a mai rendszer szerint indítjuk utnak a kerékpáros postát, azzal a különbséggel azonban, hogy ezúttal nagyobb mennyiségű példányszámot tesznek le kézbesítőink ama községek postahivatalaiban, melyeken utjuk keresztül visz.

Lapunk kiadóhivatala felszólítja ezúton t. előfizetőinket, hogy *amennyiben ismerőseiknek állandó kerékpár-postánkkal lapokat küldetni szeretnének, úgy jelentsék azt be még a holnapi napon telefonon Aradra az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalának* (Telefonszám 151.)

HIREK.

Posta nélkül.

— Mlénség a táviróhivatalban. —

Arad, április 21.

A mióta a vasutasok sztrájkja beütött, érdekes megfigyelni, minő élénk az élet a táviró- és telefonhivatalokban. Postajáratok híján ezzel a két eszközzel bonyolítják le az államvasutak egész postai működését már természetesen úgy, a mint lehet.

Két nap óta, hogy a nevezetes sztrájk kiütött, az aradi postahivatal telefon-fülkéje ugyszólván állandóan le van foglalva azok által az idegenek által, kik a városban rekedtek s övéikkel érintkezni akarnak. Főképp a bécsi és budapesti utazók veszik igénybe szakadatlanul az interurbán vezeték, melyen a nap minden órájában kérdezősködnek cégeiktől a felől, mikép tudnának a kényszerhelyzetből megszabadulni s valami alkalmatosságon feljutni Aradról Bécsbe, vagy Budapestre.

Persze nem áll mindenkinek rendelkezésre automobil, mint *Barabás* Bélának, a ki azzal ma délben a fővárosba robogott. Érdekes volt megfigyelni, hogy a

Fehér Kereszt sarkán csoportosuló utazók mily irigy szemekkel néztek a piros töftőt után, a melyről köztudomásu volt, hogy Budapestre megy.

Az is megemlítendő, hogy a vidékre való *utalványküldést* — az arad-csanádi vasut vonalait mentén levő állomásoktól eltekintve — szintén *távirattal* bonyolítják le, mert vasutal utalványt ma még küldeni nem lehetett. Persze csomag, vagy újság és levélküldésről szó sincs. — Ezeket sem a táviró, sem a telefon ércdrótjai el nem vihetik.

Ilyen körülmények közt főleg a táviróhivatalban nagy a mozgalom s bizony hosszabb időbe kerül, míg az idegesen ott várakozó ügyes-bajos emberek egymás hátán keresztül a blankettát adó kisasszonyig eljuthatnak.

— A háboru. London-ból táviratozzák: Az oroszoknak Koreába való bevonulását minden pillanatban várják. A Yalu folyó északi partjára körülbelül 50,000 orosz van összpontosítva. *Cyryll nagyherceg állapota igen válságos*. Szüleiére való tekintettel eddig titkolták ezt s ezért terjesztették azt a hirt, hogy a nagyherceg állapota nem ad komoly aggodalomra okot. A karbini törvényszék egy japán ezredest és egy századost, akik kínai ruhákba öltözve Mandzsországra utaztak, hogy ott a vasutat felrobantsák, halálra ítélte.

— Irodalmi zsur. A Kölcsey-egyesület irodalmi szakosztályának szombatra hirdetett felolvasó ülését *pénteken délután 5 órakor tartják meg a városháza dísztermében* a következő műsossal: *Tiszti Lajos* felolvasása „A nőemancipáció kérdéséhez” címen. 2 *Hofbauer* Olga novellája. Felolvassa *Illés* Zsigmond. 3. *Bajtay* Mihály verseket olvas fel. Hangulatot színt fog kölcsönözni a zsurnak két hölgy szereplő. Az egyik az aradi hangversenytermek becézett énekesnője: *Popp* Vilmosné urhölgy, ki *Orbán* Arpád művészi zongora kísérete mellett fog dalokat előadni; a másik *Aranyossy* Janka urhölgy, az Aradi nemzeti színház művésznője, ki szavalattal fogja a közönséget gyönyörködtetni. Jegyek előre válthatók: ifj. *Klein* Mór, *Kerpel* Izsó és *Réthy* Lipót és fia urak üzleteiben.

— A sztrájk és a büntetőtörvénykönyv. A vasutasok sztrájkjával sokat foglalkoztak ma jogász körökben is. A büntetőtörvénykönyv 481-ik szakasza ugyanis a következőket tartalmazza:

— Azon közhivatalnok, aki a szolgálatot megtagadja olyképen, hogy kettő, vagy több hivatalnoktársával e célból összebeszél: *hivatali büntetést követ el, s három évig terjedő börtönnel büntethető.*

A törvény e szigorú intézkedése most sok veszélyvel fenyegeti a vasutasok mozgalmának vezetőit, ámde hisszük és reméljük, hogy a magyar kormány hazafiassága tekintettel lesz a fennforgó súlyos mellékkörülményekre, s a bekövetkező béke helyreállta után nem keres bosszút, retorziót.

— Vád a vízvezeték ellen. Az aradi vízvezeték ellen érdekes panasz érkezett ma a városba. *Zuber* Gyula panaszolja, hogy a vízvezeték társulat *vizmérő órái tökéletesen megbízhatatlanok*. E hónapban is olyan számlát mutattak be neki, a mely az eddigieknek négyszeresét is fölülmulja, noha két ízben csőrepedés, illetve vízvezeteki zavar is volt a hónapban. Vizsgálatot kér és számlája leírását követeli. A város *el is rendeli* a vizsgálatot, amely ha beigazolja az óra megbízhatatlanságát, a számla leírását és a

vizsgálati költségeknek a társulat által való fizetését vonja maga után. Ha azonban a panasz nem iga olódik be, a költségeket Zubor Gyula köteles viselni.

— **Az aradvármegyei gazdasági egyesület igazgatóválasztmánya** ma *Vásárhelyi* László elnöklété alatt ülést tartott, melyen érdekes ügyeket vitattak meg. Így pártolólág véleményezték Aradvármegye alispánjának kértére *Medgyesegyháza* községnek azt a határozatát, hogy megveszi a megváltott *Ujhelyi* Lipót 344 katasztrális holdból álló birtokát. Az Aradmegyeében uralkodó szocializmus ellensúlyozására azt határozta a választmány, hogy a gazdáközöniséget és a közigazgatási hatóságokat közös értekezletre hívják össze.

— **Drágaság Budapesten.** Budapest-ről táviratozzák: A vasutasok sztrájkját legjobban megérzi a főváros élelmiszerfogyasztó közönsége. A legtöbb élelmiszer a behozatal hiánya miatt megdrágult. A hus nem drágult meg, mert Kőbányán óriási tartaléka van a különféle állatoknak. Ellenben a tej, tojás, vaj ára ma tizenöt százalékkal emelkedett. Holnap az emelkedés még nagyobb lesz. A naponta szükséges tejnek alig az ötödét tudják beszállítani. Az élelmiszer árusok régi bevételtől nem követelnek nagyobb árakat, de az új bevétellel az árak háromszorosát megfizetik. A hajókon nagy élelmiszerpakományok érkeznek. A vásárocsarnok jelentése szerint a főváros 8—10 napra el van látva élelmiszerrel.

— **Edvárd huszárok Aradon.** Az Edvárd huszárok, kiknek egész divíziója e hó 23-án érkezik Aradra, ma már megjelentek Arad-utcán. Megérkezett az az előcsapat, amely az elszállásolással van megbízva. A huszárok azonban csak áthaladtak a városon, s miután a város katonai ügyosztályánál jelentkeztek, továbbmentek Glogovác és Mikalaka felé, ahol a huszárok még 23-ika után hat hétig fognak tartózkodni.

— **Halálozás.** Amint mély részvétellel értesülünk, özv. dr. *Korbuly* Bogdáné, született *Voith* Terézia, *Korbuly* József máv. főfelügyelő édesanyja ma reggel, élete 77-ik évében meghalt.

— **A hadtestparancsnok elismerése.** *Schwitzer* Lajos tábornagy, hadtestparancsnok ma érkezett átiratával *Wittauschek* Lajos főhadnagynak, a 33. gyalogezred segédtisztjének e tiszteben kifejtett tevékenységeért elismerését fejezte ki.

— **Lelet az exlex-bélyeg után.** A pénzügyminiszter, amiut ismeretes, az ex-lex megszüntetése után körrandéletet adott ki, a mely szerint a törvényen kívüli időben le nem rótt bélyegilletékeknek csupán egyszerű lerovása követelhető, de lelet bírság nem. Az aradi kir. adóhivatalnál, ennek dacára, — a mint egy hozzánk beküldött levél panaszolja s a végzéssel is illusztrálja, — az ex-lex-ben beadott bélyegtelen akták után szorgalmasan vetik ki a háromszoros díjat, a leletet. Ugy látszik, arra az esetre számítanak, hogy egyesek elfelejtik a felelősséget, vagy sajnálják a fáradságot rá, s inkább megfizetik a bírságot. Csakhogy ez, ha hasznot is hoz a leletet felvevőnek, ellenkezik a pénzügyminiszter rendelkezésének szellemével. Az adóhivatalnak, ha ilyen leletezést kap, — miután azt följebb könnyű megállapítani, hogy az ex-lex ideje alatt történt a „hiányos bélyeg-lerovás”, — ilyenkor a leletet el kell utasítani, s az illető akta után csupán az egyszeres szabályszerű bélyegdíjat követelhetni. Ha a leletezésben csakugyan feledékenységre vagy egykedvűségre való spekuláció rejlik, ez semmi esetre se méltó az állami tisztviselőkhöz s az

illetékes hatóságoknak gondja lehetne arra, hogy liyesmi ne történjék s ha megtörtént, felelősség nélkül korrigáltassék.

— **Horvátországban rekedt aradiak.** A vasutasok sztrájkja nem egy bolondos helyzetnek volt a megteremtője. Példa rá egy aradi család esete, mely ez idő szerint, ha nem is a maga jószántából, de Horvátországban nyaral. *Lusztig* Armin aradi kereskedő nejével együtt Abbáziából volt utban Arad felé, amikor kiűtött a vasutasok sztrájkja. Vonatjuk éppen a horvátországi *Károlyvárosba* ért, amikor a vonalakon a nevezetes harangjelzést megadták. Azóta ott vesztegelnek a kietlen horvát üdülőhelyen, s mint egy Aradra küldött táviratukban jelentették, szorgalmasan tanulják a horvát nyelvet, de még nem vesztették el minden reményüket, hogy valaha csak baza érkeznek Aradra is.

— **Riadalom a főtéren.** Óriási néptömeg verődött össze ma délután a „Fehér Kereszt” szálloda előtt. Ember-ember hátán tolongott, százakra menő közönség mutatott ujjongva a szálló bejárata felé, ahol egy kétfogatu bérkocsi állott. A közlekedés teljesen fennakadt, s egy közeli ékszerészüzletről telefonertesítés ment a rendőrségre, mely bizonyára nem is sejtette, hogy a Fehér Kereszt előtt az emberek százainak élete forog veszélyben. A rendőség nyomban katonai asszisztenciát kért a várból, azonfelül pedig kirendelte a tüzoltóságot és a mentőkocsit. Végre megérkeztek lohalálában valamennyien, de nekik is gyökeret vert a lábuk a földbe, mikor megpillantották az utca csodáját: A Fehér Kereszt előtt kidüllesztett mellett állt egy utas, aki hősi elszántsággal — Temesvárra indult kocsin.

— **Debrecen — sztrájkol.** *Debrecenből* rendkívül érdekes esetet táviratoznak. Ott ma sztrájkba léptek a *kefekötők*. A rendőség radikálisan lépett közbe: az idegen illetőségű kolompókat és bujtogatókat eltoloncoltatta. Eze Debrecen város összes iparosai: kőművesek, ácsok, szusterek, csizmadiák, szóval minden rendű és rangú iparosok mintegy tizenhatezren sztrájkba léptek.

— **A Központi kávéház terraszja.** *Lázár* Gyula fűszerkereskedő ma kérvényt adott be a városhoz, amelyben előadja, hogy *Nagy* Lajos a Központi kávéház elé vasrácsokat rakott a járdára, amivel akadályozza az ő üzletének forgalmát. Kéri tehát a séreimes vasrács eltávolítását. Az érdekes kivánság felett a szombati tanácsülés fog határozni.

— **Egy nyomorék fiu segítése.** A nyomorék *Dirnbeck* Jánoska javára ma a következő újabb adományokat vettük: *Hegyi* Albert 2 kor., *Jóánovits* Demeter 1 kor. összesen: 3 kor. Legutóbbi kimutatásunk: 20 kor. Eddigi gyűjtésünk összege: 23 korona.

— **Gyilkos lavina.** *Turinből* táviratozzák: Preligatoban legördült egy lavina, a mely harmincnegyzet munkást eltemetett. Eddig huszonhat holttestet huztak ki a lavina alól. A mentési munkálatokat katonaság végezi.

— **Elítelt író.** A budapesti esküdtbíróóság ma *Tóth* Bela író, aki az „Esti levél”-ben *Mangold* Gyula egyetemi tanárt becsületében megsértette, 150 korona pénzbüntetésre ítélte.

— **Tűz a megyében.** *Solyomson* mint ottani levelezőnk írja, folyó hó 19-én délelőtt 10 órakor kigyult *Joveszk* Sofron parasztgazda istállója. A meglehetősen erős szélben néhány pillanat alatt átesapott a tűz *Joveszk* Lázár szomszédos házára, melynek tetete szintén leégett. A tűz valószínűleg úgy keletkezett, hogy a szűlők távollétében a magában otthon maradt 9 éves fiu gyufával játszott az istállóban. A leégett épületek nem voltak biztosítva.

— **Magyar név.** *Schwarz* Hugó, a szegedi bőripar szövetkezet aradi származású üzletvezetője és kiskoru kmil fia nevével belügyminiszteri engedéllyel „Sándor”-ra változtatta.

— **Parketta tükörfényes lesz** *Vojtek* és *Weisz*-féle parkett-viasz használatától. 1 doboz 1 korona. 44

— **x — Pármai ibolya-szappan.** E név alatt pár év óta egy kitünő mosdószappan van forgalomban. Ki ne szeretné az ibolya illatot? S ha e kedves, gyöngéd illattal eláttott szappanról még azt tudjuk, hogy az arcórt finomítja, üdíti, ugyanígyra, hogy még a legérzékenyebb arcórtók is nagy eredménnyel használják s ha tudjuk azt, hogy hasonló finom minőségben ilyen árért külföldi szappant nem is lehet kapni, akkor méltán várhatjuk, hogy a közönség nem szánalmas pártolás céljából, hanem saját érdekében fogja használni e kiváló magyar gyártmányt. 1 drb. 80 fillér, 8 darab 2 korona 20 fillér. Készíti *Szabó Béla* pipereszappangyáros, *Miskó con.* Kapható Aradon, *Vojtek* és *Weisz* gyógyszerkereskedésében és *Maresch* Gyula üzletében. 611

NAPIREND.

Április 22. Péntek. Róm. kath. naptár: Szótér és Kajetán. — Protestáns naptár: Szótér és Kajetán. — Görögkeleti naptár (április 9.): Eupszík vértanú. — A nap két 4 óra 44 perckor, nyugszik 6 óra 41 perckor.

Kölessy-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünneppokon zárva. Helyiség: Breklyemuzeum helyisége mellett ülésterem.

Időjelzés. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratát szerint a mai napra a következő időjárás várható: Enyhébb, nyugaton, délen elvélve csapadék.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, április 21.

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	639.25
Magyar hitelrészvény	755.75
Leszámitolóbank részvény	458.—
Rima-Murányi vasmű részvény	485.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	639.—
Közuti vasut	571.—
Városi villamos vasut részvény	329.—

IDEGENEK ARADON.

— Április 20. —

Fehér Kereszt szálloda. *Fehér* Jenő gyógyszerész Csantaver. — *Petracsek* Ferenc tanácsos Budapest. — *Ganz* Jenő gyáros London. — *Murai* Vilmos mérnök Budapest. — *Feig* Ella utazó neje Temesvár. — *Bánya* József utazó Vajdahunyad. — *Miselbach* Jenő utazó Bécs. — *Salamon* Dezső utazó Budapest. — *Serban* Demeter utazó Bécs. — *Müller* Gyula utazó Budapest. — *Klein* Abraham utazó Budapest. — *Wolf* Rezső utazó Budapest. — *Kohlberg* Frigyes utazó Halle.

Központi szálloda. *Robar* Miklós dr. orvos Kőrösbánya. — *Gáronyi* Samu igazgató Budapest. — *Somló* József okl. mérnök Jánosháza. — *Mend* Emil mérnök Budapest. — *Lovits* Gusztáv ügyvéd Budapest. — *Polgár* Dávid Budapest. — *Elsosser* Viktor kereskedő Vajdahunyad. — *Nagel* Kálmán gyári képviselő Budapest. — *Stern* Mór utazó Bécs. — *Korvits* Andor utazó Bécs.

Nemzeti színház.

Bérlet 101. sz.

Páratlan.

Pénteken, 1904. évi április hó 22-én:

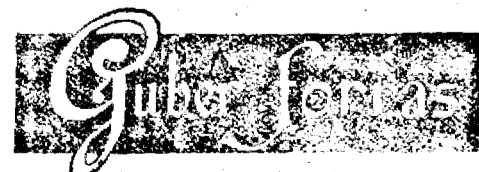
A takarodó.

Dráma 4 felvonásban. Irta: *Bayerlein* F. Fordította: *Zboray* Aladár.

S Z E R M É L Y E K:

<i>Volkhardt</i>	<i>Békés</i> Gyula.	<i>Lehdenburg</i>	<i>Bónis</i> Lajos.
<i>Klári</i>	<i>Aranyosy</i> J.	<i>Queiss</i>	<i>Györe</i> Alajos.
<i>Lauffen</i>	<i>Ternyei</i> L.	<i>Mihalek</i>	<i>Ligeti</i> V.
<i>Höwen</i>	<i>Márton</i> M.	<i>Hadbíró</i>	<i>Juhai</i> József.
<i>Helbig</i>	<i>Arkossy</i> V.	<i>Ordonanc</i>	<i>Juhász</i> S.

Kezdete este 7 és fél órakor.

Leghatásosabb

arzen

és

vasas-víz

vérszegénység, női betegség, ideg-, bőrbetegségek stb. ellen. Kapható minden ásványvíz kereskedésben gyógyszerárban és droguerárban. 3495.

A volt RÉVÉSZ-féle végeladás

Ösz-
szes könyv- és papírárut

füzletünkbe

Templom- és Kazinczy-utcák

sarkára

vittük át.

AZ ÖSSZES ÁRUK, UGYMINT:

Regények.

Ifjusági iratok.

Jogi könyvek.

Irodai és levélpapírok

Imakönyvek.

Üzleti könyvek.

Zenták. Irónok, stb.

az

eddiggi olcsó árakon

lesznek árusítva.

Kiváló tisztelettel:

INGUSZ I. és FIA

ARAD.

CSARNOK.

Király-idill.

Írta: Ambrus Zoltán.

(Vége.)

Nem kellett soká várakozni; Arzén hamarabb lecsillapodott, mint Milics remélte.

— Látod, ilyenek a nők! — szólt, lassan ejtve a szót, a lemondás csöndes, szomorú hangján. — Ezt is a tenyeremen hordoztam, csak úgy, mint a többit; kiméltem az egész ségét s mert tudtam, hogy gyöngé a szervezete, metresszeket tartottam, csak hogy őt le kelljen zaklatnom. Emlékszem, három évig vártam rá, míg hajadonná serdült s hozomány nélkül vettem el, mert apja, a gaz Girgenti, rutul becsapott. Két hétig se fizette a számláimat, s attól fogva, hogy örökölt, egy kopeket se láttam tőle. És most mégis elhagy! Pedig, hogy e botrányt elkerüljem, megvállom neked, kész lettem volna a legmesszebbmenő áldozatokra. De ilyenek a nők! Látod, ha a feleséged, ez a becsületes Lina, nem volna oly hüségös hozzánk, kétségbe kellene esnünk az egész női nem. De beszélj tovább, ki volt az az illető? Remélem, legalább nem választott rangján alul. Valamelyik fejedelmi vendégünk? Ezek kíséretéből valaki? Vagy egyik gárdistám? Felelj.

— Nem, Sire.

— Lejebb?

— Lejebb.

— Valami kóbor festő művész?

— Lejebb.

— Tenorista? Akrobata?

— Lejebb.

— Cigány hegedűművész?

— Lejebb.

— Akkor hát ne is mondd. A gondviselés így rendelte, pont. Engem a balsors csapásai nem terítenek le. Ott látszik meg, hogy ki az igazi fejedelem, hogy miképen tudjuk túrni a megpróbáltatásokat. Én keresztényi lélekkel túrom. Különb is, nincs az a nagy szerencsétlenség, amelynek ne volna valami jó oldala. Így legalább megszabadultam ettől a gaz Girgentitől. Remélem, elpárolgott?

— Nem, Sire, Girgenti hercege Felsőged pártján van. Kijelentette, hogy megtagadja leányát s tegnap már be is költözött a királyné lakosztályába.

— Ki kell dobní onnan a részeg disznót. Végre is, ha csakugyan eljegyzem az özvegy mordvin fejedelmesszonyt, nem vezethetem az új asszonyt egy olyan lakosztályba, amelyben előbb az a kucséber lakott.

— Hogyan? Felsőged már...

— Igen, én beleegyezek a válásba, mindenbe beleegyezek. A fiataliságnak ki kell tombolnia magát; legyenek boldogok a fiatalok! S ha már ki kell ürítenem ezt a keserű poharat, törjék meg minél hamarabb! A mordvin fejedelmesszony birtokai gazdaggá, erőssé fogják tenni népemet s én mindenre kész vagyok szeretett népemért.

— Csakhogy, Sire...

— Irasd ki a hivatalos lapba, hogy ő felesége egészségének helyreállítására, déli éghajlat alá utazott; hivasd elő a metropolitát, hogy csendben, rendben, intézze el a dolgot. Siessen a huncfut pap; udom, hogy a házasságkötés nevéz, de a házasságok felbontásába már begyakorolta magát. Előre, indulj; még ma fogjon hozzá, holnap délre el akarok válni.

— E szerint felsőged nem kívánja üldöztetni a szökevényeket?

— Már mért bánthanám a szegényeket? A királyné oly fiatal! Ennek a kornak mindent, de mindent meg kell bocsátani. Én megbocsátok neki; éljen boldogul!

— De Sire, hogy is mondjam... nem merem mondani... az ex királyné... Syracuse hercegnője... vagy hogy nevezem?... magával vitte összes ékszereit, sőt magával vitte a százezer arany maravédit is, amelyet atyjától, Girgenti hercegtől, hozományul kapott!

Arzén felordított, mint a halálosan megsebzett fenevad.

— A nyomorult! S te ezt csak most mondd nekem?!

— De Felsőg!

— Holtá! Fegyverre őrség! Trombitáljátok össze a katonaságot! Ültessétek vasutra az egész

rendőrséget. Utána a nyomorultaknak, fogjátok el őket! Még most is itt vagy, Milics?! Szaladj, fu-s, rohanj vezeted elő loggyorsabb paripámat, utánok, utánok! Utolértem őket, esküszöm! Mi az, a rémület elvette az eszed? Ne félj, Milics, meg fogom torolni becsületemet!

Limbeck János

első magy. kir. szab. érokoporeó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Korbuly József, m. á. v. főfelügyelő és neje szül. Buitor Gizella, a maguk, ugyaz alulírottak nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják a forrón szeretett és felejthetetlen jó édes anya, anyós, nagymama és dédanya

őzy. dr. Korbuly Bogdánne
szül. Voith Teréziának,

f. é. április hó 21 én reggeli 3/48 órakor, életének 77-ik évében, rövid szenvedés után történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai április hó 22 én d. u. 4 órakor fognak Aulich Lajos utca 1. számú házban a róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni és a felső temetőben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szentmise a boldogultnak lelki üdvéért április hó 26-án reggeli 9 órakor fog a főt. Minorita-atyák templomában az egék Urának bemutatatni. Arad, 1904. április 21.

Áldás és béke lengjen hamvai felett!

Korbuly Sándor és neje szül. Weisz Eliz,
Korbuly Károly és neje szül. Kocsis Etza,
Korbuly Marika és férje Ákontz Márton,
Korbuly Gizella,
Korbuly Ilonka,
Ifj. Korbuly József,
Korbuly János,
unokái.
Korbuly Mlölke,
dédunokája.

Ajánlunk háztartási, mindennemű ipari célokra, ugyszintén

vasaláshoz

elsőrendű száraz, darabos

bükk faszenet

100 kiló 4 korona 40 fillér.

Felhívjuk igen t. vevőink

figyelmét

azon körülményre, hogy takaréktűzhelyben főzésnél szénvel való tüzelés gyors, takarékos és igen olcsó.

100 kiló 3 korona 40 fillér.

Kályhák fűtésére ajánlunk elsőrendű, darabos, magas hőfoku salon

fűtő kőszent

100 kiló 3 korona 40 fillér

darabos elsőrendű légszesz pirszenet

(Coaks)

Ugy az aradi gázmű mint porosz minőségűt is tartunk raktáron. — Legjobb kétszer mosott, valódi porosz

kovács-szenet

100 kiló 4 korona 40 fillér.

Megrendelések pontos hazaszállítására fél nap időt kérünk s azt díjmentesen saját kocsinkkal eszközöljük.

KNEFFEL KÁROLY és FIA

vaskereskedése Aradon.

Telefon szám 139.

M. kir. szabadalmazott

Tüzi fecskendők

és hozzávaló mindennemű tömlők (csövek)

Községeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgáltatást, — a gép jó működésért 3 évi jótállás (ingyen javítás).

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gumi csövek gyári áron.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

K u t a k

a hozzávaló csövekkel gyári árban

Hőnig Frigyes

harangöntőnél 1114

Arad, Rákóczy-utca 28. sz.

Mindennemű javítások elfogadtnak.

168—1904. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az Oroczy-utca rigol kijavítási, továbbá a Dezső- és Török Gábor utcák vízlevezető árkaiknak kikövezési; a György-utczában köralapos ut készítése; a Rákóczy-utczának a Hunyady- és Forray-utczák közötti részének aszfalttal leendő burkolási és a külvárosi utak kavicsolási munkálatainak elvégzése iránt folyó évi április hó 25-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási-ár: I. Az Oroczy-utcai rigol kijavítása, továbbá a Dezső- és Török Gábor-utczák vízlevezető árkaiknak kikövezése 1020 korona. II. A György-utczában köralapos ut készítése 3024 korona. III. A Rákóczy-utczának a Hunyady és Forray-utczák közötti részének aszfalttal leendő burkolása 26116 kor. 95 fill. IV. Külvárosi utak kavicsolása 2600 korona.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 1904. évi április hó 5-én tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel, s. k.
aljegyző.

7442/1904.

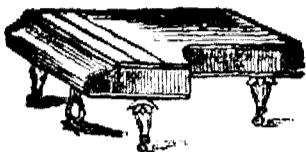
Hirdetmény.

Az 1904. évi márczius hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyi biztosság által beterveztelt összeírású jegyzék 19 drb. ívét, az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t.-cz. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1904. évi április hó 14-ik napjától számítható 8 napra a fogyasztási adófelügyelőség hivatalos helyiségében közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat

az érdekeltek névszerint: Palkovits Péter, Molnár János, Mató Antalné, Vohlert Aranka, Kaufmann Lajos, Berger Samuelné, Mayer Béla, Lenkey Antalné, Vasváry Jánosné és Csáky Jánosné, a kik italméresi engedélyt kaptak nem csak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve az érdekelteken kívül a kereskedelmi testület és ipartestület is nyújthat be a városi fogyasztási adófelügyelőséghez észrevételeket.

Arad, 1904. évi április hó 9-én.
A városi tanács.

Kosár Béla

Temesvár, Józsefváros, Bonnaz-utca 15.

TELEFON 423.

Saját készítményű zongorák, pianók, harmoniumok, ezimbalmok elismert szerkezetek.

Idegen és külföldi gyártmányok a legelőkelőbb gyáraktól.

Kijátszott hangszerek.

Önműködő hangszerek, orchestrions

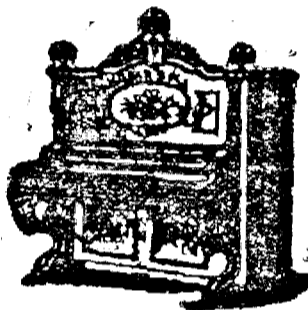
Kölcsön intézet.

Javitások.

Hangolások.

754

Árjegyzékek ingyen.

Uj üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint helyben Forray-utca 4. szám alatt egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő üveg, porcellán, kép keret és lámpa raktárt nyitottam 701

Ifj. Fitus József

ezégem alatt, hol úgy üveg, porcellán mint képek és keretek, lámpák nagy választékban, mik az árak feltűnő olcsósága folytán nagy feltűnést keltenek; különösen ajánlom építész ésasztalos urak figyelmébe épület üvegezési vállalatomat ugyszintén vendéglős uraknak nagy raktárat, mely minden új mintákkal fel van szerelve. Az árak feltűnő olcsók és kedvezők. Kölcsön edény minden alkalomra. A legcsekélyebb bevásárlásnál az ismert fénykép kedvezmény.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú magy. kir. Belügyminiszter Urnak 1903. évi november hó 24-én 112.723 III. a. szám alatt kelt magas engedélye alapján megbízatást nyertünk, hogy Arad és Csanád vármegyék területén az 1903. IV. törvénycikknek megfelelő n mint

Kivándorlási meghatalmazottak

működhesünk.

Midőn ezen körülményt a kivándorolói szándékozónak tudomására hozzuk, értesítjük egyuttal, hogy irodánk

a Fiume-Newyork-i hajójaratok

tárgyában mindennemű felvilágosítással díjtalanul szolgál.

Sági Henrik

a magy. kir. államvasutak városi menetjegyirodájának főnöke. 516

4—1904. mg.

Hirdetmény.

Ezenel közhírré tesszük, hogy a lovak és szarvasmarhák tulajdonosainak és pedig azoknak, akik a Belvárosban, továbbá Sarkad, Újtelep, Erzsébet, Sága és Poltura külvárosokban laknak a kamarási hivatalnál; a Gáj külvárosban és a tanyákon lakóknak pedig a gáji külvárosi alkaptányi hivatalnál be kell jelenteniök, hogy hány darab lovat, vagy szarvasmarhát kívánnak ez évben a városi legelőre bocsátani.

Az említett hivataloknál való jelentkezésre a f. évi április hó 13, 19, 20, 21, 22, 23 és 25. napját tűzzük ki.

Ezen határidőn túl a jelentkezések nem fogadtnak el.

A jelentkezések alkalmával lesznek kiállítandók a kötelezőnyek a legeltetési és pásztor díjaknak ama fele részére nézve, amelyeknek kifizetése nem a legelőre bocsátás előtt, hanem a f. évi augusztus hó 20-ig történhetik.

A legelőre bocsátás napja később fog kitűzteni.

Arad, szab. kir. város mezőgazdasági bizottságának 1903. évi április hó 16-án tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel, s. k.
aljegyző.

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.

Kellemes ízű, friss, fehér

Hajós-féle

Csukamájolaj

ára egy üvegnek 2 korona.

Cséplőgép-, nagyobb műhely-, gyár- és malom-tulajdonosok figyelmébe!

A 78.595—IV. b) 1903. sz. nagyméltóságú m. kir. belügyminiszteri körrendeletnek szigorúan megfelelő, tökéletesen felszerelt és kiállított 162

Mentőszekrény

jól záró kemény faszekrényben legolcsóbb ár mellett kapható.

Fontos tudnivaló tüdőbetegeknek!!

A törvényesen védett „Sylol” az egyedüli szer, mely mindenféle légzőszervi bajoknál rendkívül jó hatással bír. Az éjjeli izzadást teljesen megszünteti. A testsúlyt gyarapítja. Heptikás embereknek valóságos megváltója. Ára egy üvegnek 3 korona.

Kapható az egyedüli feltaláló és készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban az Isteni Gondviseléshez

Arad, Andrassy-ter 22. sz., a megyeházzal szemben.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudakozóknál kérjük a hirdetés alatt levő számokra hivatkozni.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad és hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal: József főherceg-ut 22. szám.

Telefon szám: 151.

Ezen rovatban minden szó egyszeri beiktatásának ára 4 fillér, vasatagabb betűből 8 fillér. — Cselekedet kereső vagy cseledeknek ajánlkozó apró hirdetés 20 szóig 50 fillér, minden további szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 30—50 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárúsió helyein.

Élénk forgalmu

korlátlan italméréssel egybekötött vidéki jó üzlet eladó vagy bérebeadó. Ajánlatokat kérek „Élénk üzlet” címre a kiadóhivatalba. 1224

Varrógép ügynökök,

kik a szakmában jártassággal bírnak, fix fizetés és magas jutalék mellett felelősek. — Czim a kiadóban. 1233

Dohánytözsde

Arad legelőnkebb u czájában családi viszonyok miatt eladó. Magányos nőnek vagy férfinak biztos megélhetés. Tőke befektetés 800 frt. Bővebbet Kubina Béáné papirkereskedésben. 1230

Nagymennyiségű Maculatura

eladó az Aradi nyomda Részv. Társaságnál.

Országszerte ismert

vizsgalapjainkból

100 drb 1 korona a pénz előre való beiktatásával bérmentve 1 k. 30 f., mint kereszkötés tokban küldve, a gyűrés ellen vedve. 100—750 drbig a bérmentesítésre 72 fillér küldend. Utánvétellel a szállítási költség sokkal több.

Ingusz I. és Fia
kiadóhivatala Arad.

Alkalmi bevásárlási forrás.

DEUTSCH IZIDOR

óras és ékszerész

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Arany-, ezüst- és zálogjegyek megvételnek. 1078

Kutakat épít,

mélyit és fur

Licsmann József

kutmeister 95

Arad, Wesselényi-utca 36. sz.

Különlegesség

hegyi sziklákban is.

Varrónó,

ki jó ízléssel a legkényesebb igényeknek is megfelelően készít női és gyermek toiletteket, házakhoz ajánkozik. Továbbá hazon kívül is.

Szíves megkeresések esetleg levélileg kérések, melyre pontos választ személyesen adhatok.

A t. cz. hölgyközönség szíves pártfogását kéri

Hugyetz Róza,

női szabó, Kápolna-utca 2. reformátos templommal szemben.

3141

ALAPITTATOTT 1890.

Augenstein K. Alajos

házasságközvetítő intézete

Budapest, VII., Wesselényi-utca 54. szám.

Közvetít házasságokat biztos sikerrel 6 hét alatt. Eddig több ezer házasság sikerült. — Válaszbélyeg. 78

ALAPITTATOTT 1890.

Aradi közuti vaspálya- és téglagyár-részvénytársaság.

Hirdetmény.

Alapszabályaink értelmében kir. közjegyző jelenlétében a következő számu részvények lettek kisorsolva:

2, 53, 82, 111, 122, 123, 127, 161, 166, 202, 228, 243, 244, 373, 421, 480, 505, 531, 569, 599, 630, 693, 701, 736, 782, 791, 805, 853, 884, 916, 953, 961, 998, 1001, 1002, 1110, 1156, 1164, 1277, 1347, 1349, 1353, 1415, 1428, 1446, 1447, 1473, 1493, 1510, 1575, 1655, 1670, 1691, 1734, 1754, 1778, 1781, 1795, 1832, 1932, 1937, 1951, 1956, 2027, 2042, 2055, 2104, 2115, 2122, 2168, 2245, 2337, 2412, 2415, 2419, 2447, 2586, 2592, 2634, 2639, 2653, 2669, 2670, 2683, 2692, 2789, 2810, 2845, 2855, 2977, 2999, 3099, 3120, 3152, 3170, 3228, 3235, 3252, 3263, 3288, mely részvények folyó évi május hó

1-én a társaság pénztáránál egyenkénti 200 korona készpénz és az élvezeti jegyek kiszolgáltatása mellett beváltak.

Aradon, 1904. évi április hó 21-én.

Az aradi közuti vaspálya- és téglagyár-részvénytársaság igazgatósága.

1238

Az érdekelt

malom, gyár, bánya és cséplőgépek

tulajdonosai figyelmébe ajánljuk a legújabb 73.595/1903. IV. b) számu miniszteri rendeletnek teljesen megfelelőleg berendezett és kiállított

mentőszekrényeinket

melyeknek készletben léte a gyár és gépvizsgálatoknál szigoruan megkívántatik.

Fenti mentőszekrények kiegészítésére szolgáló egyes kellékek külön is kaphatók.

Vojtek és Weisz.

drogueria és parfumeria nagykereskedésében

ARADON.

Kriszta Nikodém

épület és díszmű bádogos.

Aradon, Kossuth-utca 21. szám

(szembe az iskolával).

Elvállal minden az épület és díszmű bádogos szakmába vágó új és javítási munkákat. u. m. 458

horgony és domborműveket,

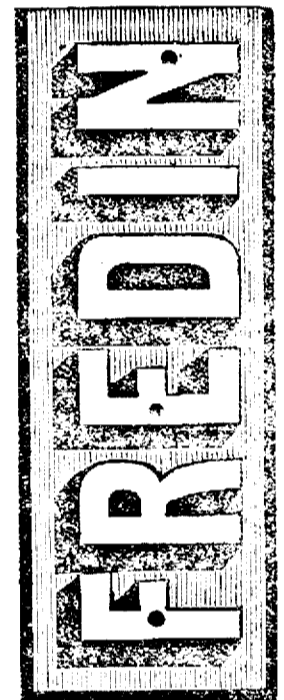
fürdő kádakat

konyha berendezések

elkészítését jutányos árak pontos kivitel mellett.

Kérjen

Selle és Kary-féle

a legjobb tisztítószert 574

minden jobb cipőhöz

sárga avagy fekete.

Különösen ajánlatos Boxcalfs, Oscaria,

Chevreaux és lakk-czipőkhöz!

Bécs, XII/1.

Papp Samu

műkertész,

a Kertészeti Közlöny szerkesztője.

Elvállal kisebb nagyobb

kertek berendezését

vagy újja alakítását

és további kezelését

Készít

a legújabb párisi divat szerint

élő virágokból

csokrokat, koszorukat

és mindenféle dísz tárgyakat. Mérésékelt árakért. 1218

Arad, Török Gábor-utca 20.